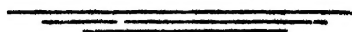

ডেভিড কোপারফিল্ড

(চার্লস্ ডিকেন্স্)

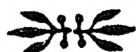
মোহিনীমোহন দেবশর্মা

ডেভিড কোপারফিল্ড

(চার্লস স্পিগল)

... PLEASE DON'T
UNDER ANY CIRCUMSTANCES
SMILE OR PICTURE.
JIMMY-BAUMAT

মোহনবাগান ফেল্ড

প্রকাশক—
প্রবন্ধকাষ
দ্বিলাং

চোল এজেন্ট—
চপলা বুক ষ্টল
দ্বিলাং

মুদ্রাকৰ —
শ্রীমোগেন্দ্রচন্দ্র গোস্বামী
আর্ট প্রেস।
দ্বিলাং

বেচ — এটকা মাধোন

‘সাফোকৰ’ ওচৰাওচৰি সৰু এখনি গাৱঁ, নাম ‘ব্ৰানচ’ বাষ্টোন’।
এই গাওঁখনৰ বুকুত এদিন শুকুৰবাৰী বাতি ডেভিড কপাৰফিল্ডৰ
জন্ম হ’ল।

আপোনাৰ বলিবলৈ ডেভিডৰ মাকৰ কাঠিৰে এই পুণিৰীত
আক কোনা না ছন। সি জন্মিবৰ চমাহ আগতে তাৰ বাপেক
মৰে। মিছ বেট্টিচ নামেৰে তাৰ বাপেকৰ এজনী খুড়ীয়েক
আছিল, কিন্তু ডেভিড তেওঁক কোনোদন দেখা নাছিল।

মিছ বেট্টিচ সঁচাকৈয়ে মিছ নাছিল, তেওঁৰ বয়স তৈছিল বহু
দিন আগতে। তেওঁৰ গাৰ বয়স আছিল কম, দেখিবলৈ
শুনবলৈও তেওঁ শুননি আছিল কিন্তু মেজাজটো জাহ্নবী
বদৰাগী যেতিয়াই তেতিয়াই তেওঁ নেটচিৰ লগত কন্দলী
কৰিছিল আৰু তেওঁৰ পঢ়িত সোণা মেলিবলৈকো নেবুজিল।
এদিনতো তেওঁ বেট্টিচক খবৰকীয়েদি বাতিবলৈ পেলাই দিবলৈ
খুজিছিল।

তেওঁলোকৰ আৰু একেলগে থকা নহ’ল। এদিন বেট্টিচে
গিৰায়েকক এৰি থৈ গুচি গ’ল। অৱশ্যে ইয়াৰ কাৰণ তেওঁ
গিৰায়েকক বহুত টকা দিব লগাত পৰিছিল। তেওঁ সেই টকা
লৈ ভাৰতবাতী গুচি যায় আৰু দহবছৰ মানৰ পুৰাত খবৰ পোৱা
হয় যে তেওঁ সিপুৰী পালেগৈ।

বেট্টিচেয়ে ইতিমধ্যে নিজৰ নামৰ আগত মিছ লগাই ললে আৰু সমুদ্ৰৰ ওচৰৰ নিৰ্জন পল্লীত এখন ঘৰ কিনি লৈ অকলে অকলে বাস কৰিবলৈ ধৰিলে।

মিছ বেট্টিচেয়ে এই সংসাৰত মাথো এজন মানুহক ভাল পাইছিল, তেওঁ হৈছে ডেভিডৰ বাপেক। কিন্তু ডেভিডৰ বাপেকে যদিও তেওঁক নজনোৱাকৈ নিয়া কৰিলে, সেইদিনা তেওঁৰ ভীষণ খং উঠিল আৰু এইখন ঘৰৰ লগত কোনো সম্পৰ্ক নেবাখিলে।

বিষাৰ পাচত ডেভিডৰ বাপেক মুঠে এঘণ্টা জীয়াই আছিল, বেট্টিচি লগত আৰু তেওঁৰ দেখা হোৱা নাছিল।

ডেভিডৰ মাকেও বেট্টিচিক নেকিহাও দেখা নাছিল তবে গিৰীয়েকৰ মুখৰ পৰা তেওঁৰ কথা শুনাছিল।

ডেভিডৰ বাপেক ১৪ বছৰ চমাতমান পিছত ২২ত এদিন বেট্টিচি সিহঁতৰ ১৪ত ওলাওগৈ কানে। একো নোকোৱাকৈ, কোনো নিচিঞৰি, সিধা নুঁমলিটাৰা কাষদক্ষ তেওঁ ঘৰৰ ভিতৰ সোমালগৈ। ডেভিডৰ মাকৰ ওচৰত আঁঠু চকুহাল ঠিথকৈ শুধিলে—ভূমিয়েহেহে। কপাৰফল্ডৰ ঘৈণীয়েক ?

—হয়।

—মই তেওঁৰ পড়ীয়েক বেট্টিচি ট্ৰট্‌উড্‌।

বেট্টিচেয়ে ভিতৰলৈ আঁঠু বহিল হ ক্লাৰাই কান্দি পেলালে। কান্দিবলৈ এবাৰ বেট্টিচেয়ে ক'লে—টুপটো খোলাচোন হোমৰ

‘মুখখনি এবাৰ চাওঁ। ক্লাবাই টুপি খুলিলে, বেশমী চুলিবোৰে
শুল্লব মুখখনি ঢাকি পেলালে। বেটুচিয়ে ক’লে তুমি দেখোন
একেবাৰেই ছোৱালী মানুহ।

সেই কথা শুনি ক্লাবাব চকুত আকৌ পানী ফুলাবলৈ ধৰিলে।
বেটুচিয়ে এইবাৰ আন কথা উলিয়ালে,—মই ভাবিয়েই নেপাওঁ
এই ঘৰটোৰ নামনো কিয় ‘নীড়’ দিয়া হ’ল।

ক্লাবাই ক’লে—মোৰ ভেঙুয়েই এই নাম দিছিল, ইয়াৰ
চাৰিওপিনে বহুতো চৰাইৰ বাঁহ আছে নহয় সেই দেখি।

—ক’তা ? মই দেখোন কেনিউ চৰাইৰ বাঁহ এটাও দেখিবলৈ
পোৱা নাই। চাৰিওপিনে কেনিউ এটা চৰাই নাই, অথচ ঘৰৰ
নাম ৰাখিছে—‘নীড়’—চৰাইৰ বাঁহ। কপাৰফিল্ডৰ যত সব
মুখামুখী।

ক্লাবাই সহিব নোৱাৰি ক’লে—চাওক, মোৰ স্বামী—
মৰিল, আৰু মোৰ আগতেই তেওঁক এইদৰে গালি পাবিছে আপুনি।

শৰীৰ দুগল আছিল, উত্তেজনাত ক্লাবা অবসন্ন হৈ পৰিল।
বেটুচিয়ে ওচৰলৈ আহি শুধিলে—তোমাৰ কেতিয়া লৰা-ছোৱালী
হব বুলি অনুমান কৰিছা ?

—জানো, মোৰ যেন কেনেবা কেনেবা লাগিছে, মই বোধ
হয় মৰি যাম।

—নহয়, নহয়, সেইটো একো নহয়, তুমি ভাখাইছা দেখিছে
তেঁনে ভাবিছা। অকণমান চাহ খাই দিয়া, তৎক্ষণাতঃ সিঁকি
হৈ যাব।

—বোলো, তোমার চাকৰীগৰীজনীৰ নামটো কি? কি বুলি মাতিম তাইক?

—তাইৰ নাম, পিগটী।

—‘পিগটী’! শুনিবলৈ কেনে আপচু, কোনো খুঁটান ছোৱালীৰ এনে নাম শুনিছানে?

—সেইটো তাইৰ উপাধিহে, মোৰ স্বামীয়ে তাইক সেই নামেই মাতিছিল, কাৰণ তাইৰ আচল নাম আৰু মোৰ নামটো একেই। তেতিয়া বেটীয়ে ওস্তাদ গাহনীৰ দৰে চিঞাঁৰী মাতিবলৈ ধৰিলে—

অ’ পিগটী, তোৰ আট দেউয়েবৰ কাৰণে বগাটী একাপ চাহ কৰি আন। তাৰ পাছত বেটীয়ে আন কথা উলিয়ালে—তোমাৰ লৰা হবনে ছোৱালী হব? মোৰ মনেৰে তোমাৰ ছোৱালীহে হব।

—লৰাও হব পাৰে।

—কথাৰ ওপৰত কথা নকবা। মই জানো তোমাৰ ছোৱালী হুঁ। . তোমাৰ ছোৱালীজনী মোৰ লগতে থাকিব, মই ইম তাইৰ ধৰ্ম্ম-মাৰ্গ। তাইৰ নাম হব বেটী’চ ট্ৰট্টউড নপাৰফিল্ড। ময়েই তাইক হুঁলিতালি ডাঙ্গৰ দাঘল কৰিম। তাইক মই এনে ভাবে মানুহ কৰিম যাতে তাইক কেতিয়াও কোনেও ঠগাব নোৱাৰে আৰু অনিষ্ট কৰিব নোৱাৰে।

এই সময়ত ক্ৰাৰৰ চকু আৰু মুখৰ অবস্থা কেনে হৈ পৰিল। পিগটীয়ে চাহৰ পিচলা লৈ আহা দেখিবলৈ পায়ৈটো তেতিয়াই ক্ৰাৰৰ ওপৰৰ তালিলৈ নি তেওঁৰ কোঠালীত শুৱাই দিলেগৈ।

অলপ পিচত ডাক্তৰ আৰু ধাঠী আতি পালেহি। সিহঁতে কোনেও বেটিক কৈতিয়াও দেখা নাছিল। তুজনেই আচৰিত হ'ল।

ক্লাৰক চাই ডাক্তৰ যেতিয়া তললৈ নামি আহিল বেটচিয়ে তেতিয়া জুই ফুৰাই আছিল। তেওঁৰ কাণত অলপ তলা স্ফুৰুৱা আছিল। মাজে মাজে তলাখিনি উলিয়াই তেতিয়াই আকৌ কাণত স্ফুৰুৱাই দিছিল।

অলপ পৰ ডাক্তৰে বহি বহি চাই থাকিল- তাৰ পাছত শুধিলে —মেডাম্, আপোনাৰ কাণত কি হৈছে?

—তোমাৰ মেন্‌টো হৈছে! গাথ কববাৰ!

ডাক্তৰে আৰু কি কব মনে মনে থাকিল, অলপ পাছত তেওঁক আকৌ ওপৰলৈ মাত্ৰ পঠিয়ালে।

বাতি বাকটানান বজাত ডাক্তৰ তললৈ নামি আহিল। • যক্, মে'ৰ কান শেষ হ'ল! আৰু ভাবনাৰ কোনো কাৰণ নাই।

এটাচ বহি আছিল, শুধিলে —তাই কেনে আছে, ছোৱালীজনী?

—ছোৱালী?

—এবা এবা ছোৱালীজনী —তুনকৈ হোৱা কেঁৱাটো?

সাক কথা! আপুনি নেজানে নে কি? ছোৱালীজনী হোৱা নাই, লৰাহে হৈছে! ভালই আছে।

বেটুচিয়ে আক কোনো কথা নকলে, টুপিটো পিন্ধি সেই বাতিয়েই ওলাই গ'ল। আক কেতিয়াও তেওঁ এই ঘৰলৈ অহা নাই

ডাঙৰ হৈ ডেভিডে মাকৰ পৰা এই গল্পটো শুনিছিল।

(২)

ডেভিড, মাক আৰু পিগটিৰ বাহিৰে সিহঁতৰ ঘৰত আক কোনো নাছিল। চাকৰনী হলেও পিগটিয়েই আছিল ঘৰৰ গৃহিণী। ডেভিড আৰু তাৰ মাক দুয়ো পিগটিক ভয় কৰিছিল, দুয়ো পিগটিৰ কথা মানি চলিছিল।

তলৰ তলাত পিগটিয়ে বহি বহি বন্ধা বটা কৰিছিল। বান্ধনীঘৰৰ পিছ পিনে আছিল অলপ খোলা ঠাঁই। এপিনে এটা খুটাৰ ওপৰত কিছুমান পাব চৰাইৰ খোপ আৰু এটা কোণত এটা কুকুৰৰ ঘৰ। কিন্তু পাবও নাছিল, কুকুৰো নাছিল। খালি ইপিনে সিপিনে কেইটামান মুৰগী চৰি ফুৰিছিল।

পাকঘৰটোৰ আগেদি সমুখৰ ঘৰৰ দুৱাৰলৈকে এটা বাস্তা 'গৈছে।' সেহ বাস্তাৰ তুহ কাষে তুটা নৈসকথানা। তাৰে এটা কোঠালীত ডেভিডক লৈ মাকে আৰু পিগটিয়ে সন্ধ্যাবেলা বহিছিল। কেতিয়াবা, কেতিয়াবা মাকে বাইবেল পাঢ় শুনাইছিল।

টোপুনি ভাংগালেই শোৱনিঘৰৰ খিৰকীয়েদি ডেভিডৰ চকুত লগিছিল একমুঠিৰ ডালত ওলমি থকা এটা ধোঁহা ক্লাউবৰ বাঁহ বতাহক লৰি থকা।

দিনবিলাক বেছ কাটিছিল, কিন্তু ডেভিডৰ কপালত সি
বেচিদিন নসহিল।

ডেভিড সিমানেইনে অলপ ডাঙৰ হৈছে, মাত্ৰ কিতাপ পঢ়িব
পৰা হৈছে। এদিন সন্ধিয়াবেলিকা ওচৰত বহি গৰীয়ালৰ সাধুটো
পঢ়িছে, এনে সময়ত বাগানৰ ঘৰটো বাজি উঠিল।

ডেভিড থাক পিগটিয়ে বাহিৰলৈ আহি দেখিলে; ক্লাবা আৰু
তেওঁৰ ওচৰত এজন ভদ্রলোক ঠিয় হৈ আছে। মানুহজন
দেখিবলৈ এৰি গুৱানী দেখুৱাই ডেভিড চিনিিলে—যোৱা দেও-
বাৰে এই মানুহটোৱেই গিফ্টাৰ পৰা ঘৰলৈকে আগবঢ়াই দিবলৈ
আঁ হিছিল মাকে ডেভিডক কোঁচত তুলিললৈ ভদ্রলোকজনেও
আগবাট আহি ডেভিডৰ মূৰত মৰমেৰে হাত ফুৰাই দিবলৈ ধৰিলে।
মানুহটোক কিন্তু ডেভিডৰ ভাৱ নেলাগিল। মাকে হাতত
মানুহটোৰ হাতখন এবাৰ লাগোতেই ডেভিডে তেওঁৰ হাতখন
ঠেলি আঁতৰাই দিলে। মাকে ৰং কৰিলে— ছিঃ ডেভিড তেনেকুৱা
কাৰ্য্যব নেপাই নহয়।

ভদ্রলোকে ক'লে—এৰ ভাল লৰা, বেছ মাতৃভক্ত। মই তাৰ
লগত এতিয়াই ভাব ব'ব ল'ম। টাও বন্ধু তোমাৰ হাতখন।
ভদ্রলোকে হাত বঢ়াই দিলে হাত জোকাৰিবৰ কাৰণে। ডেভিডে
ঠাঁও হাতখনি বাহিৰ কাৰাদলে।

—নহয় নহয়। সেইখন হাত নহয়।

মাকে ডেভিডৰ সোঁ হাতখন আগবঢ়াই দিলে। ডেভিড
কিন্তু সোঁ হাতখন টানিলে বাঁও হাতখনকে আকৌ আগবঢ়াই
দিলে। “খুব সাহসী লৰা তো!” বুলি ভদ্রলোকে ডেভিডৰ বাঁও
হাতখনকে জ্বাৰেৰে জোকাবী দি গুচি গ’ল।

লাহে লাহে সেই ভদ্রলোকৰ লগত ভাগলৈ চিনাকী হ’ল।
তেওঁৰ নাম এড্‌ৱাৰ্ড মাৰ্ডষ্টোন। ডেভিডহঁতৰ ঘৰলৈ তেওঁ প্ৰায়েই
আহিছিল, এদিন ডেভিডক ঘোৰাত উঠাই সাগৰৰ দাঁতিত ফুৰাই
আনিলেগৈ, কিন্তু তথাপিও কিয় ক’ব নোৱাৰি ডেভিডৰ মন
তেওঁৰ ওপৰত প্ৰসন্ন নহ’ল।

ছমাহমান পিচত পিগটিয়ে এদিন ক’লে—মাষ্টাৰ ডেভিড,
ব’লা পোন্ধৰ দিনমান ইয়াৰমাউথত মোৰ ভাইটোৰ ঘৰত কটাই
আহোঁ গৈ।

—তোমাৰ ভাইককাই মাছুহ ভ’লতো?

—খুব ভাল মাছুহ। তাৰ উপৰও একবাৰেই সমুদ্ৰৰ
শুভ্ৰত। কিমান নাও, জাহাজেৰে, ডোমবোৰে মাছ ধৰিব লাগিছে।
খেপিবলৈও লগ পাব। মোৰ ককাইদেউৰ ল’ৰা হেমক।—

ডেভিডে জঁপিয়াই উঠিল, ক’লে—কিন্তু মাইয়ে যাবলৈ
দিবতো?

—মই ক’লে তেওঁ না নকৰে, চাবা। তেওঁ উভতি আহিলেই
সিঁই উঠিব।

—কিন্তু বাঁইয়ে আমাক এবি অকলে থাকিব কেনেকৈ ?

—অ' তুমি শুমা নাই হবলা! আমাব চুবুৰৰ মিহেছ
গ্ৰেপাবৰ তালৈ বহুতো মানুহ আহিব, তাতেই তোমাব মাৰাই
দিন পোন্ধৰ থাকিব।

—ওনেহলে তো আক কথাই নাই, মই তোমাব লগত যাম।
মাক উভটি আহোঁতেই পিগটি য তেওঁক সকলো কথা ক'লে।
মাকে তোতযাহঁ বাজী হ'ল। সেই বাতায়ই সকলো ঠিক হৈ
গ'ল—গাডা লাডা আক থনা-খোৱাব হিচাব/পৰ্যাপ্ত হৈ গ'ল।

তাৰ পাচত এদিন পিগটি আক ডেভিড দুই বাৰ গা ডাহ উঠি
বহিল। গাডীত উঠি অগোয় ক্লাবত ডোভডৰ ববুত সান্টি
খৰি কান্দি পতালে। ডেভিডও বান্দিাল। তাৰ পাচত গাডা
যেতিয়া চলিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে ক্লাবত দৌ ডা খাতি গাডা
বখাই ডেভিডক আনো ববুত সান্টি খাৰ মুখত চুম খাবলৈ
খৰিলে বাৰে বাৰে

গাডা আকো চালবলৈ খাবলে, ক্লাবত বস্তৰ দাঁতিৰে তাৰ
পিনে চাহ আছিল এনেতে নিঃশব্দে আহি ডেভিড ওচৰত থিয়
হ'লহি। তেওঁ যেন মাকক সান্ধনা দিবলৈ চেষ্টা কৰিছে বুলি
ডেভিডৰ বিশ্বাস হ'ল। তাকে দেখিয়েই ডেভিডৰ মনটে পোহ হৈ
গ'ল। পিগটিৰ মুখৰ পিনে চাহ বাজলে হঠাৎ ১৮ হঠাৎ
নাহি।

লাহে লাহে গাড়ী আগুণটি যাবলৈ ধৰিলে । কত অ'লি-গলি
পাবহে, কত বাস্তাব ~~কি~~ ঘূৰি, গোটেই দিনটো গাড়ী চলিল ।

আবেলি আহি সিহঁতে ঠগাৰমাউথ পালেহি । মাছৰ গোছ
বতাহত ভাঁহি অৰ্দ্ধবলৈ ধৰিলে । ইপিনে সিপিনে নাৰিকবোৰে
চলাফিৰা কৰিছে দেখিবলৈ পোৱা গ'ল । পিগটিয়ে হঠাৎ চিঞৰী
উঠিল সোৱা আমাৰ হেম ।

হেমে সিহঁতৰ কাৰণেই ঠিয় হৈ আছিল । ছফট লম্বা বিৰাট
তাৰ চেহেৰা । ডেভিডক পিঠিত পুলি বাকচটো কাষত লৈ সি
আগ বাঢ়িল । সাগৰৰ কিনাৰালৈ আহি সি ক'লে মাষ্টাৰ ডেভিড
সোৱা আমাৰ ঘৰ ।

ডেভিডে চাবওপিনে চাফ কৰ্তো ঘৰ দেখিবলৈ নপাল ।
~~তবে~~ ওচৰতে এখন কলা নাও দেখিবলৈ পালে, নাওখনৰ চৈব
ওপৰত লম্বা এটা চিমনি, তাৰ পৰা ধোৱা বাতৰ তব লাগছে ।
ডেভিডে জাঁজাৰ নাচনা দেখিলে, কলে সেইটোৱেই কি
তোমালোকৰ ঘৰ নে কি ?

হেমে ক'লে—ঐ, সেইটোৱেই তো । আলাউদ্দিনৰ কাৰেং কিম্বা
বগলী চৰাউৰ কণী পোৱা হলেও সি সিমান খুচি নহ'লহেঁতেন ।
ওত থকিন ল'ম্বিৰ বুলি জানিয়েই ডেভিড উত্ৰাহল হৈ উঠিল ।
এখন পুৰাণ নান্দত থিৰাকি আক দুৱাৰ লগাই দিয়া হৈছে । এদিন

এইটো সঁজাকৈয়ে এখন নীও আছিল, শ শ বাব চৌৰ বুকুত
দোল খাইছিল, আজি মাটিৰ ওপৰত তুলি তাৰ ভিতৰত মানুহে
বাস কৰিছে ভাবি ভাবি ডেভিডৰ গাটো আনন্দত শিহুৰি উঠে।

ভিতৰখন পৰিকাৰ পৰিচ্ছন্ন। টেবুল, আলমাবী, এটা
ডাঙৰ ঘৰী, ছবি, সকলো আছে। পিগটিয়ে এটা সৰু কোঠালালৈ
লৈ গৈ ডেভিডক বহুৱালে ক'লে-এইটো তোমাৰ থাকিবৰ
কোঠা।

এগৰাটুক তিবোতামানুহে আহি তাইটোক গভাৰ্ণনা কৰিলে,
তেওঁৰ লগত এটি দীপালপ ছোৱালা, ডিঙিত নালা ফটিকৰ মালা,
নাম তাইৰ এমিলি।

পিগটিৰ ভায়েকৰ লগত ডেভিডৰ চিনাকী ক'ল অ'ক বায়েক
বন্ধু হ'ল। নথায় কথায় ডেভিডে শুদ্ধলৈ পিগটিৰ ভায়েক
মি. পিগটিয়ে পৰা কৰে হা নাই তেনে তেওঁৰ ভায়েকৰে পুত্ৰ।
ভায়েক পানাত দুবিশ বছৰে তেতিয়াৰে পৰা ভাতজানক তেওঁ
তুলিগাল ডাঙৰ নাথল ক'বছে। এমিলি তেওঁৰ ভগ্নানুয়েক,
তাইৰ বাপেকো পানীত ডুবি মৰিল। থাক সেই মহলাগৰাকী
পিগটিৰ বন্ধুৰ ঘৈণীয়েক, মিচেচ গামিজ। বন্ধু মৰাৰ পিচত পিগ-
টিয়ে তেওঁৰ ভৰপূৰ পাষণ্ডৰ ভাৰ লৈছে। তেওঁলোকক লৈয়েই
মি: পিগটিৰ সংসাৰ।

পিছদিনা বাতিপুহা শোৱাৰ পৰা উঠিহেঁচৈ ম'ৰীৰ চৰ্গত
ডেভিড আগবৰ পাবত ফুৰিবলৈ গুচি গ'ল। কিমানয়ে দৌৰাদৌৰি

কৰিলে কিমানযে শিলগুটি গোটালে, কিমানযে খেলিলে আৰু
কিমানযে কথা পাতিলে তাৰ ওৰ নাট।

ছে'ৱালীজনীক ডেভিডৰ খুব ভাল লাগিল। তাইব ফালে
চালেই ছাৰ মনত হয় তাই যেন কোনোবা দেবকন্যা, (খালি) দুখন
পাখী থকা হ'লেই আকাশলৈ উৰ গ'ল হয়। এটদৰে দুয়ো
ঘণ্টাৰ পছত ঘণ্টা ইয়াৰ মাউথৰ সাগৰৰ পাৰত ঘূৰি ফুৰিছিল।

চাওঁতে চাওঁতে দিনবিলাক কোন পিনেদি যে গ'ল ডেভিডে
ক'ব নোৱাৰিলে। অৱশেষত ঘৰলৈ যাবলৈ এদিন গাৰীত উঠি
বাহন। এমিলিক এৰি আহিবলৈ তাৰ মনটো বৰ বেয়া লাগিল।
এমিলক হাত দুখন বৰি ডেভিডে ক'লে—ঘৰলৈ গৈ মই
ভোনালৈ চিঠি লোখম।

(৪)

এই কেইদিন ঘৰৰ কোনো কথাই ডেভিডৰ মনত পৰা
নাছিল কিন্তু গাৰীত উঠিয়েই ডেভিডৰ ঘৰলৈ আক মা'কলৈ মনত
পৰিল। গ'ৰা যিমানেকৈ ঘৰৰ ওচৰ চাপেহি জনান্তক্য দৃশ্যবোৰ
চকুত বৈ, পৰৰ কাৰণে মনটো তাৰ সিমানেই বিয়াকুল হৈ পৰে,
খালি ভাবিবলৈ ধৰে কিমান পৰে কেতিয়া গৈ মা'কৰ কোচত
উঠিব।

গাৰী আহি ঘৰৰ দুৱাৰমুখ পাওঁতেই ডেভিড গাৰীৰ পৰা নামি
পৰিল, দুৱাৰ খুলি দিলেহি আহি এজনী নতুন চাকৰণীয়ে।
পিগটিৰ মুখলৈ চাই ডেভিডে ক'লে—ক'তা পিগটি, মাই কত ?

—ঠিক আছে, তুমি ব'লা, মই তোমাক এটা কথা ক'ম—
পিগটিয়ে তাৰ হাতটো ধৰি তাক পাকঘৰলৈ লৈ গৈ ছৱাৰখন
বন্ধ কৰি দিলে।

ডেভিডে ভয় খাই ক'ল - কি হৈছে পিগটি ?

চোলাৰ বৃত্তাম খোলোতে খোলোতে পিগটিয়ে ক'লে—
মাষ্টাৰ ডেভি, এটা খবৰ তোমাক এক শাগতে কোৱা মোৰ উচিত
আছিল, তোমাৰ যে এজন নতুন দেউতাবা আছিলে।

—নতুন দেউতা ?

—ঐ, তোমাৰ দেউতাবা। তোমাৰ মাকই আনো এজনক
বিয়া কৰাছ, ব'ল তুওঁক চাই আহা তৈ। পিগটিয়ে ডেভিডৰ
হাত ধৰিলে। ডেভিডে ক'লে—ওহে—তুওঁক মই চাব
নোখোজো।

—তুওঁক চাবলৈ নিবিচৰা, তেনেহ'লে মাক চাবাগৈ
ব'লা—

পিগটিয়ে তাৰ হাতটো ধৰি চিফা নৈঠকখানাত আহি
সোমালহি। সেই কোঠালটোত ওচৰাওচৰিকৈ দুখন চকীত
ডেভিডৰ মাক আৰু মিঃ মাৰ্ডষ্টোন বহি আছিল। ডেভিডক
দেখিবলৈ মাকে বেগতে ঠিয় হ'ল, কিন্তু মাৰ্ডষ্টোনে তৎক্ষণাত কৈ
উঠিল—চোৱা ক্লাৰা ল'ৰাক ইমান মৰম নকৰিবা, সকলো সময়তে
সংযত হবা। ...বোপাই ডেভি, কেনে আছা ?

ডেভিডে কানো নথ। ন'ক, মাকৰ কোঁচত জঁপিয়াই পৰিল,
মাকে কিমান চুই খালে গা আৰু মূৰত হাত ফুৰাই দিলে
ভাৰ পাছত মিঃ মাৰ্ড্‌ষ্টোন্‌ৰ পিনে এবাৰো নেচাই ঘৰৰ পৰা বাহিৰ
হৈ গ'ল।

ওপৰৰ তললৈ আহি দেখিলেহি, তাৰ শোৱাৰ খোটাৰ
বদলিছে। আগৰটো নহয়। এইটো মাকৰ খোটাৰ পৰা
বহুতো দূৰত। ডেভিডৰ ছ'য় চকুৱেদি পাণী ওলাল। কান্দোতে
কান্দোতে তাৰ টোপনি আহিল।

(৫)

কোনো এময়ত কাৰ মাতত যেন 'স সাৰ পালে' দ খলে
মাক আৰু পিগটি তাৰ কোঠাত।

মাকে ক'লে—ডেভি কি হৈছে বোপাই ?

—ক'তা একো তোৱা নাইতো—বুলি ডেভিডে গাকত মূৰটো
লুকুৱালে।

—ডেভি, ডেভি, সোণ ট মাৰ !

ডেভিডে এইবাৰ কান্দ পেলালে।

মাকে ক'লে বুজিছে। এইবোৰ পিগটিৰ কাম, তুমিয়েই মাৰ
বোপাইক কিবা কৈছা।

পিগটিয়ে ক'লে—আপনি মোৰ ওপৰত অবিচাৰ কৰিছে,
'মিচেল্' কপাৰ্‌ফিল্ড, ভগবানে যেন আপোনাক ক্ষমা কৰে।

এসময়ত মিঃ মার্ভেটোন জাতি খোটালাত সোমালজি, ক'লে—
 কাকা এইবোৰ কি ?

মাকে ক'লে—এই চোহানা, ল'ৰাটোক লৈ—

—(খিচ্ছী) তুমি তললৈ যোৱা, ডেভিডক লৈ মই গৈছোঁ—
 বুলি মাৰ্ভেটোনে পিগটিৰ ফালে ঘূৰি ক'লে—বোলো তুমি হবপাট
 তোমাৰ গিৰিহঁতৰ নাম নেজানো ?

মাক তেতিয়া তললৈ নাম গৈছে।

পিগটিয়ে ক'লে—ইমান দিন এইখন ঘৰত কাম কৰিছোঁ
 আৰু গিৰিহঁতৰ নাম নেজানিমনে ?

—ঠিক কথা ! কহু মই : ওপৰলৈ তহাৰ সময়ত মই
 শুনিছোঁ, তুমি তেওঁক মিচেচ্ কপাৰফিল্ড বুলি মা'ছেছ। সেই
 নাম আৰু নাই, এতিয়া তেওঁ মিচেচ্ মাৰ্ভেটোন হৈছে, সেই
 কথাটো তুমি জানা, বথটো মনত ৰাখবা।

পিগটি মূৰটো জোকাৰি কোঠাৰ পৰা ওলাই গল।

মাৰ্ভেটোনে ঘৰৰ দুৱাৰ বন্ধ কৰি দিলে তাৰ পিছত খঙেৰে
 ক'লে—ডেভিড ছষ্ট ঘোৰা আৰু কুকুৰক পোহ মনাব লাগে,
 কেনেকৈ জানানে ?

—নেজানো।

•ৰাতিমতে প্ৰহাৰ দিব লাগে, আৰু মিঠো সেই বাৰতাই কৰি
 থাকে। তোমাৰ মুখত এইটো কিহৰ দাগ ?

কিন্তু এই দাগটোয়ে চকুৰ পানীৰ সেইটো তেওঁও জানিছিল, ডেভিডেও জানিছিল, কিন্তু ডেভিডে সেই কথা নকলে।

—তোমাৰ নয়ন কম হলে কি হব, বুদ্ধিটো পকা। তুমি ইয়াৰ ভিতৰতে মোক চিনি পলাইছা দেখিছাঁ। মুখ ধুই লোৱা আৰু তাৰ পাচত মোৰ লগত তুললৈ ব'লা।

সেই দিনা গটা মৰমৰ কথা কোৱা হ'লে হয়তো ডেভিডৰ গোটেই জীৱনটোৰেই বদলি গ'লহেঁতেন। মা'ৰ্টেষ্টোনক হয়তো তেওঁ আন্ধা কৰিব পাৰিলেহেঁতেন। কিন্তু সেইটো ন'হল।

(৬)

সেইদিনাট সন্ধিয়া বেংলকা মা'ৰ্টেষ্টোনৰ এক ভনীয়েক আহিল ডেভিডহঁতৰ ঘৰলৈ। তেওঁৰ চেতাৰা ষিক ভায়েকৰ নচিনাট, ডিঙিৰ মাত্ৰাটো এনেকি। ডেভিডৰ পিনে চাই তেওঁ ক্লাৰাক ক'লে—বেংলো' নাপাৱাৰ, এটাটা হব পায তোমাৰ লৰা? বেচ, বেচ, তহেঁ কি জানা—লৰা ছাৱালা মই একবাৰেই দেখিব নোৱাৰো।

তাৰ পাচত ডেভিডৰ পিনে চাই ক'লে—কেনে অ'চ্চা মইনা?

ডেভিডে ক'লে—মই ভালেই আছোঁ, আশা কৰাঁ আপুনিও ভালেই আছে।

—নৰ অসভা লৰাটো! এতিয় ও ভদ্ৰভাবে কথা ক'বলৈ শিক্ষা নাই—বুলি গটু গটু কৰি তেওঁ নিজৰ কোঠালীত গৈ সোমাল।

পিছদিনা নৌ ভালকৈ বাতি পুৰীহেঁতেই, মিচ্ মাৰ্ডষ্টোন শোৱাৰ পৰা উঠিল আৰু ঘণ্টা বজাই সকলোকে টোপনিৰ পৰা জগালে।

ডেভিডৰ মাকে তললৈ নামি আছিল চাহ কৰিবলৈ। মিচ্ মাৰ্ডষ্টোনে তেৰে ঠুটৰিটো লবাই দি ক'লে—মই ইয়ালৈ আহিছোঁ তোমালোকৰ দৰখন ধৰিবৰ কাৰণে। তুমি একেবাৰেই ছোৱালী মানুহ, তুমি কি ইমান কাম কৰিব পাৰিবা? তোমাৰ চাবিকোছা মোক দিয়া, মইয়েই সকলো কৰিম।

ক্লাৰাৰ হাতৰ পৰা চাবিলৈ সেই দিনাৰে পৰা মিচ্ মাৰ্ডষ্টোন ঘৰৰ গৃহিনী হ'ল।

(৭)

মিচ্ মাৰ্ডষ্টোনে যি খুচি তাকে কৰিছিল, ক্লাৰাক কোনো কথাই শুধিছিল। কথাটো ডেভিডৰ মাকৰ অকণো ভাল মেলাগিছিল। এদিন কি কথাত ক্লাৰাই হঠাৎ কৈ পেলালে—
এই বিষয়ে মোক এবাৰ সোধা উচিত আছিল।

—তাৰ মানে ?—মিঃ মাৰ্ডষ্টোন ক'ক হৈ উঠিল।

—মোৰ ঘৰত মই এটা কথাও কব নোৱাৰিম ? কিয়, মই কি একো ভুলকোঁ ? বিয়াৰ আগতটো এইখন সংস্কাৰ মইয়েই চলাইছিলো !—কিই কই ক্লাৰাই কান্দি পেলালে।

মিচ্ মাৰ্ডষ্টোনে এইবাৰ কথা ক'লে—এডোয়াৰ্ড মোক লৈয়েই যেতিয়া অশান্তি, মোৰ আক ইয়াত থকাৰ দৰকান নাই, কাইলৈ বাতিপুৱাই মই ইয়াৰ পৰা গুচি যাম।

তুমি চুপ কৰা জেইন্ বলি মাৰ্ডষ্টোনে ক্ল'ৰ'ব পিনে চাট ক'লে—তোমাৰ কথা শুনি মই অগাক হৈছোঁ, তোমাক ছোৱালী মানুহ দেখিয়েই মই মোৰ ভনীজনীক ইয়ালৈ আনিছিলোঁ। তাত তোমাৰ কাৰণে সকলো কাৰছে অথচ সৰু কাৰণে অকণমানো কৃতজ্ঞ নোহোৱা ? ছি, ছি,—

ক্লাৰাই কান্দি পেলালে। কা'ৰ ভাৱে ক'লে তুমি মোক ভুল মনুজবা এডোয়াৰ্ড, মই অকৃতজ্ঞ নহওঁ। জেইন্ তুমি মোক মাফ কৰা।

গোটেকৈ দোষটোৱেই যেন ক্ল'ৰ'ব এনে ভাৱে মাৰ্ডষ্টোনে ক'লে—যাওক দিয়া জেইন্, তুমি আক এনোৰ কথা মনত নেৰাখিবা, তেওঁক মাফ কৰা।

তাৰ পাচত ডেভিডৰ পিনে চকু পৰোৱাই ক'লে—সকলোৰ আগত এতিয়াৰ নঘটা হ'লেই ভাল হ'লহেঁতেন। ডাঙৰ তুমি শোৱাগৈ যোৱা।

মাকৰ ওচৰত ডেভিডৰ লেখাপঢ়া আৰম্ভ হৈছিল। এতিয়া মিঃ মাৰ্ডষ্টোন আক তেওঁৰ ভনীয়েকে তাৰ ওচৰত তদাবধান আৰম্ভ কৰিলে।

সহতৰ দুজনৰ মুখৰ শিনে চালেই ডেভিডৰ পঢ়া ভুল হৈ গৈছিল। সেইদিনা ডেভিড পঢ়া দিছিল, কোঠাত মি: মাৰ্ডষ্টোনে বহি এছিল। হঠাৎ ডেভিডৰ এটা কথা পঢ়া দিয়াত বাদ পৰি গ'ল। মি: মাৰ্ডষ্টোনে ডেভিডক চকু পকাই ধৰিলে। ডেভিডৰ মুখৰ মাত হ'বিলে।

ক্লাৰাই ক'লে— ঠিক কৈ কোৱা মইনা।

মাৰ্ডষ্টোনে ধমক দিলে—তুমি মৰম কৰি কৰিয়েই লৰাটোৰ মূৰটো খালা, লেখাপঢ়া কৰা ল'ৰাখেলী নহয়। পঢ়া তৈয়াৰী কৰিছেনে, নাই ক'বা ? ক্লাৰাই কথা কোৱাৰ আগতে মিচ মাৰ্ডষ্টোনে কৈ উঠিল— তাৰ পঢ়া অকণো তৈয়াৰী হোৱা নাই।

মিচ মাৰ্ডষ্টোনে ক'লে—তেনেহলে কিতাপখন তাৰ হাতত দিয়া, পঢ়া তৈয়াৰ কৰক। মাকে কিতাপখন ডেভিডৰ হাতত দিলে। গত ভুল হৈছিল দেখুৱাই দিবলৈ গৈছিল। পিছাপনৰ পৰা মিচ মাৰ্ডষ্টোনে চৰ্ণাৰ উঠিল—একো কেই নিদিবা, পঢ়া তৈয়াৰী কৰক।

কিন্তু ডেভিড আৰু পঢ়া তৈয়াৰী কৰিব কি। মিচ মাৰ্ডষ্টোনেৰ টুপিটো আৰু মি: মাৰ্ডষ্টোনেৰ ডেচিং গাউনটো তাৰ চকুৰ আগত সদাই ভাঁহ থাকে আৰু সি যিখিনি পঢ়ে সকলোখিনি মিহলি হৈ বুগুগুগাল হৈ যায়। তাৰ পঢ়া আৰু নহয়।

মি: মাৰ্ডষ্টোনে দৌড়ি আহি কিতাপখন হাতৰ পৰা কাঢ়ি নি তাৰ গাত মাৰি পঠিয়াই আৰু কাণ দুখন মোহাৰি দি ঘৰৰ পৰা বাহিৰ কৰি দিয়ে।

(৮)

আকৌ যিদিনা ডেভিডে ভাল কৰি পঢ়া দিন পাৰিছিল, সেই দিনাও নিস্তাৰ নাছিল। মিঃ মাৰ্ডষ্টোনে তৎক্ষণাৎ এটা প্ৰকাণ্ড যোগ অঙ্ক কৰিবলৈ দিছিল। সেই অঙ্ক ডেভিডে কৰিব নোৱাৰিছিল।

এদিন মাৰ্ডষ্টোনে বতৰ লৈ আহিল, ক'লে চাও, আজি মোমাৰ পঢ়া হয়নে নহয়। বেতডাল বতাহত ঢুনাৰ দৰেই ত'লৈ ছু কৰিলে, ডেভিডে যি অঙ্ক পঢ়া কৰিছিল সেইৰে ছাৰ্ভিলাডাৰেও তাকো পাহৰি গ'ল। তাৰ অৱস্থা দেখি মাৰ্ডষ্টোনে ক'ন্দায়েই পেলালে।

ক্লাৰা—মাৰ্ডষ্টোনে ধমক দিলে, তাৰ পিছত ডেভিডৰ হাতখনত ধৰি ক'লে—ব'লা আৰ্মি ওপৰলৈ যাও।

মাকে বেগাবেগিকৈ নৌৰি আহিল, মিঃ মাৰ্ডষ্টোনে তেওঁক বাধা দি ক'লে—তুমি বৰ ভোদা, কেনেকৈ বা-চোৱালী মানুহ কৰিব লাগে তাক নেজানো?

ক্লাৰাই অক আগ বাঢ়ি যাব নোৱাৰিলে।

ওপৰৰ কোঠালীলৈ গৈ মিঃ মাৰ্ডষ্টোনে ডেভিডৰ ডিঙিত হেঁচা মাৰি ধৰিলে। ডেভিডে কান্দি পেলালে, ক'লে, মোক নেমাৰিব, মই পঢ়া শিখিবলৈ খুব চেষ্টা কৰোঁ। কিন্তু আপোনা-লোক ছজনক দেখিলেই মই সকলো পাহৰি যাও, সঁচা কথা কৈছোঁ।

সুইয়ে নাকি? বাক, এইবার পৰা যাতে পাহৰি
নেযেৱা তৰে বাহুস্থা কৰিম।

সৰ'পু সাৰ পু কৰে পিঠিত বেত পৰাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে।
ডোভড যাত্নাত অস্থৰ হৈ পৰিল। যি হাতেৰে মাৰ্জষ্টোনে
ডাভডক ধৰি ৰাখিছিল, তেঁও সেহি হাতত ক'মোৰ নাৰি দিলে।

আবৌ সাৰ প সাৰ'পু কৰে পিঠিত বেত পৰিবলৈ আৰম্ভ
কৰিলে, কমান .ম পৰল তাৰ হাঁহচানো নাহ। অৱশেষত ভাগৰ
লাগে সত্বেও ডাভডক বন্ধ কৰি তুৱাবত তলা মাৰ খৈ
উঠল এললে নান পল।

ডাভড যাত্নাত চিঞৰিবলৈ ধৰিলে আৰু খঙত
বহিল। তেঁও মজবাত বাগাবলৈ ধৰিলে।

এইপৰি কান্দে নন্দ ডাভড মনে মনে থাকিল। গোটেই
ঘৰত .মাত্ৰ থম্ থম্ কাৰচে, কতো মানুহৰ মুখৰ মাত নাই।
এইদৰে .ম ডাভড নাহল, 'অ'ৰাচত নিজৰ মুখখন চালে:—
ফুল বঙা হৈ উঠিছে, কক্কচ দেখি! বেওৰ দাগবোৰ গোটেই
গাটে ওক'লা হৈ ফুলি ফুলি উঠিছে।

এমে একাৰ ঘন হৈ আহিল। ডেভড খিৰকিব মুখটো
দি আঁকী কান্দিবলৈ ধৰিলে।

(৯)

পিওৰ্দ্না ৰাতিপুৱা মিচ. ম ডাভড ন গতি টোৰি ভাঙি নাহি,
ক'ল আৰু .মৰ কাৰণ বাহানলৈ গৈ কুৰ আঁহৰ গ পাৰা,
তৰি বোহু বাহৰত থকাৰ জুৰুম নাহ।

তাৰ পিচত গোটেই দিনটো সেই কোঠাত বন্দী—নিৰ্জন কাৰাবাস। কাবোৰ লগত কথা কোৱা নাই, কাৰো মুখ দেখাৰ উপায় নাই। খিৰকীক কাষত গৈ থিয় হ'বলৈ লাজ লাগে, পাছে বাহিৰৰ চিনাক্তনা লৰাই গম পায় যে সি ঘৰত বিজ্ঞাচৈ আছে। খাল কাণ পাতি বাহিৰলৈ শুনে, বট্টা বাজিল, ছুৱাৰ খোলা হ'ল, কোনে যেন কথা ক'লে, আকাশ পাতাল দুৰ্ভাবনাত বহু বাতিলৈকে তাৰ টোপনি নাহে। দীঘল পাঁচটা দিন এই ভাবেই কাটিল।

পাঁচদিনৰ দিনা গছোন নিশা হঠাৎ ডিঙিৰ টোপনি ভাজি গ'ল। কোনোবাই যেন বাহিৰৰ পৰা ফুটুচাই তাৰ নাম ধাৰ মতা যেন গম পালে। একাৰত ৩০ বাত খপিহাত তুহুৰব কাষলৈ গৈ চাব ফুটাটোত মুখখন থৈ শুধিলে। বানাপগো টি ৭ — ৬ মই ডোভ। কিন্তু খুব লাহে, এন্দুৰৰ দৰে মনে মনে কথা পাতা, নহলে মেকুৰীয়ে শুনিবলৈ পাব।

—আই কেনে আছে পিগো টি? তেওঁ কি মোক খুব খঙ কৰিছে?

—নাই বোপাই, তোমাৰ ওপৰত খং কৰা নাই।

—মোক সিহঁতে আক কিমান দিন বন্ধ কৰি থব তুমি কব পাৰানে?

—তোমাক লগুনৰ কোনোবা বোডিঙ ইঞ্চুললৈ পঠিয়াবলৈ ঠিক কৰিছে?

—কেতিয়া?

—কাইলৈ।

—আইব লগত দেখা নহবনে কি ?

—হব কাইলৈ বাঁওপুৰা ।

—বোপাই ডেভি, সোণাটো মোৰ তোমাৰ মাৰাৰ কাৰণে অকণো
নেভাবিবা । তোমাৰ মাৰাক মহ খুন যত কৰিম—একো
নেভাবিবা । মহ লেখাপটা ভাল নেজানো, তথাপিও তোমাক
হিক ঠিক লেখিম ।

ডেভিডে শুনিবলৈ পালে খিগোটীয়ে কান্দিব লাগিছে ।

পিছদিনা যদা বসন্ত মচ মাৰ্ভষ্টোন আহিল । ক'লে—
আজি তুমি ইন্সুললৈ যাব লাগা ।

কামৰ নীচ পিচ ডাঙৰ লৈ নাম অছিল । মাক
বাহু আঁহা, দু ম'হাৰ চকু বগা । ডেভিড জপিয়াই পৰিল
তেওঁৰ কোলাত ক'লে আই মাক ক্ষমা কৰিবা ।

মাকে ক'লে—বোপাই ডাঙৰ তুমি এতয়াৰ পৰা ভাল হবলৈ
চেষ্ঠা কৰা, আপোনাৰ মাক ক'লেও মন্ত দুখ নিদিবা ।

মাকে হৰণে অ'ক কৰা ক'লেহেঁতেন একত মচ মাৰ্ভষ্টোন
ওচৰেও বহু অছিল ভয় আৰু একো কৰ নেৱাৰিলে ইপনে
পঢ়লিমুখত গাৰীৰ খাওয়াজ শুনা গ'ল ।

==

মিচ মাৰ্ভষ্টোনে ডেভিডক গাৰীত তুলি দিলে ।

মাকে ক'লে—বোপাই ডেভি মনত ৰাখিবা তোমাৰ ভালৰ
কাৰণেই তোমাক ইন্সুললৈ পঠিওৱা হৈছে । আশা কৰো বন্ধত

বেতিয়া ঘবলৈ আহিবা এতিয়াডকৈ বহুত ভাল লৰা দৈয়ে তুমি
কিবিবা। ভগবানে তোমাৰ মঙ্গল কৰক।

মিচ্ মাৰ্ডষ্টোনে ক'লে—মইও আশা কৰো তোমাৰ দুৰ্ব্যবহাৰৰ
কাৰণে তুমি অজ্ঞতাপ কিবিবা।

ডেভিডে কক্ষণ চকুৰে এবাৰ মাকৰ কালে চালে। গাবী
চলিবলৈ ধৰিলে।

অলপ দূৰ গৈয়েই গাবীখন বৈ গ'ল। ডেভিডে ডেতিয়াও
কান্দিব লাগিছে। পিগ্গোটিয়ে দৌৰি দৌৰি আহে একেবাবেই
গাবীত উঠি পাড়ল আৰু দুই হাতেৰে ডেভিডক সৱটি ধৰিলে।
মুখেৰে এটা কথাও নক'ল, শ্বাৰ্লি তাৰ চোলাৰ জেপত কেইটামান
পিঠা আৰু এটা টকাৰ মোনা ভৰাই দিলে। তাৰ পাচত যিদৰে
দৌৰি দৌৰি আহিছিল ঠিক সেইদৰেই দৌৰি দৌৰি উভতি
গ'ল।

গাবী আকৌ চলিবলৈ ধৰিলে।

গাৰ্ণাৰিয়ান বাকিচ। তাৰ লগত অলপ বন্ধুত্ব কৰিবৰ নোৱাৰে
ডেভিডে জেপৰ পৰা এটা পিঠা বাহিৰ কৰি তাৰ হাতত দিলে।
বাকিচে একে কামোৰতে পিঠাটো শেষ কৰি ডেভিডক দুখিলে
—এই পিঠাবোৰ কি তেওঁ নিজেই তৈয়াৰ কৰিছে ?

—তুমি পিগ্গোটিৰ কথা কৈছা নে কি ?

—এবা তেওঁৰ কথাই কৈছোঁ।

—জু, তেওঁটোইতো আমাৰ ঘৰত সকলো বন্ধাবঢ়া কৰে।

—তেওঁ সকলো বন্ধমৰে পিঠা কৰিব পাৰে নেকি ?

—ও, সকলো বন্ধমৰে।

—বাক, তুমি সেইখিনি পায়ৈত তেওঁলৈ নিশ্চয়ই চিঠি লেখিবা।

—নিশ্চয়ই লেখিম।

—বেচ তুমি যে তয়া তেওঁক চিঠি লিখিবা, মনত পেলাই এটা কথা লেখি দিবা যে বাণিচ এাহাও বাজী আছে। লেখি দিবা ?

—নিশ্চয়ই, থিম।

—লেখিবা, “বাণিচ বাজী আছে, তেনেহলেই হব”।

—বাক, তুমি উভে আহা নজ্জহটো এই কথাটো তেওঁক কব পাৰা।

—নহ, সেইটো ঠিক নহব, তুমিয়েই কথাটো তেওঁলৈ লেখি দিবা।

(১০)

আবেলি গাৰী আহি ইয়াৰমাউথ পালে ট্ৰেণ চাহিবলৈ তেতিয়াও বহু লোক হোটেলৰ পৰা কাগজ এটুকুৰা লৈ ডেভিডে থিগোড়িক এখন চিঠি লেখিলে—

প্ৰিয় পিগোট,

মই ইয়াত আহি নিৰাপদে পালোঁহি। বার্কিচ এতিয়াও
ৰাজি আছে। আটক মোৰ মৰম দিবা।

তোমাৰ মৰমৰ ডেভি।

পুন। ব'ৰ্কিচে বিশেষ কৈ তোমাক জনাবলৈ চৈছে .য,
বার্কিচ ৰাজী আছে।

পিছদিনা বাতিপুৰা ডেভিড গাৰীৰ পৰা নামিল। ষ্টেচনৰ
পৰা এজন শিক্ষকে তাক গৈ আহিল বোডিং ইষ্টুললৈ।

ইষ্টুলটোৰ নাম 'চালেম হাউচ' ~~জৰিওপিনে~~ ওখ গায়েৰে
ঘেৰা। কেনেকুৱা যেন নিৰানন্দ বুলি বোধ হয়।

ইষ্টুল ঘৰটো নিৰ্জন, বিষন্ন। তিনি সাৰি ডেকা আৰু বেঞ্চি
সজিয়া। ক'গৰ টুকুৰা চাৰিওপিনে সিঁচৰিত হৈ আছে,
গোটাইখন দলবে বগা।

হঠাৎ চকুত পৰিল এখন ডস্কৰ ওপৰত এখন পষ্টাৰ্ডত
ডাঙৰ ডাঙৰ আখৰেৰে লেখা—সান্নাথান! ই কানোৰে।

ডেভিড গ'বিলে হয়তো তাত এটা কুকুৰ আ'হ। বেগা-
বেগিনৈ এখন বেঞ্চৰ ওপৰত সি থিয় হল। লগৰ শিক্ষকজনে
শুধিলে কিহ'ল?

—চাৰ, কুকুৰ।

—কুকুৰ? কুকুৰ ক'ত?

—ভবে কি চাব কুকুৰ নহয় ?

—কি কৈছা, বুজাই কোৱাচোন

—সোৱা যে লেখা আছে, “সাৱধান ! ই কাটোবে।”

—অ’। সইটো কুকুৰ নহয়, এট লৰাৰ কাৰণে খা হৈছে। মোৰ ওপৰত হুকুম আছে সেই লেখা দেখিবোঁ খন ভোমৰ পিঠিত আঁৰাবলৈ। প্ৰথমতেহে ভোমৰ ওপৰত এনেকুৱা বাস্তৱ কৰিবৰ মন নাই, কিন্তু ওপৰৱালাৰ হুকুম মানিবলৈ গাগিব।

শিক্ষক জনে পেষ্টবোৰ্ডটো ডোভডৰ পিঠিত ওলোমাই দিলে। আৰু সেই লেখাটো লগে লগে পিঠিত ওলমি ফুৰিবলৈ ধৰিলে। চলা ফৰা নোহোৱাত সকল সময়তে তাৰ মনত হঠলৈ ধৰিলে, পিছত কোনোবা নহয় কোনোবা ঠিক হৈ আছে আৰু পিঠিৰ লেখাখন বিহা হৈছে।

হেঁতায় ইফুলা বন্ধ, বাঢ়িওত কোন ছাএ নাছিল। শিক্ষকজনী চকুৰ মলৰ হাততে অকলে ডোভডৰ পৰা ওলা আহন্ত হ’ল।

(১১)

এক মাহ পিছত ইফুলা খুলিলে। ফুলৰ অধাঙ্গ পাৰ ফ্ৰিকল উভটি আহিল। ছাৰোৰো উভটি আহিল।

ডোভডক দোখ মটোৰ ফ্ৰিকলএ ক’লে—এই বদমাইটোৰ দাঁতবোৰকেহ হব পাই বাতৰেখিই দিব লাগে।...এই এমাহত ইয়াৰ চাৰ্ফলন কেনে দেখিলা ?

বিপৰ্টি কৰাৰ নিচিনা একো নেদেখিলো।

মিঃ ক্ৰিকল এ ডেভিডৰ কাণখনত ধৰি ক'লে—মিঃ মাৰ্টষ্টোনক
মই চিনি পাও, (ভেঙেও) মোক ভালদৰে চিনি।

(তবে) তুমি মোক এতিয়াও ভালদৰে চিনিব পৰা নাই।
কোৱা ?

—হয় চাব।

—সোনকালেই চিনি পাবা, তোমাক মই ভালদৰেই 'চেনাই'
দিম। মই বৰ (চিখা) মানুহ নহওঁ। বুৰ্জী ইমান জাৰে ডেভিডৰ
কাণখন (মূলা) লৈ যে, বেচকা যাতনাঃ অস্থিৰ হৈ পৰিল।

পিচদিনাৰ পৰা নিয়মত ভাবে ইজুল বাহবলৈ ধাবলৈ।
সকলোৰে আগেয়ে ক্লান্ত আহি সোমাল মিঃ ক্ৰিকল। ক'লে
আজিৰ পৰা তোমালোকৰ নতুন পঢ়া আৰম্ভ হ'ব, সদাৰ ঠিকমতে
মোক পঢ়া দিব লাগিব। নহলে উপযুক্ত শাস্তি পাবা। পিঠিত
এনেকুৱা ক'লা দাগ বহিবেয়ে জীৱনত নেপাহৰা। মনত ৰাখি।

কথা কওঁতে কওঁতে মিঃ ক্ৰিকল আহি ডেভিডৰ ওচৰত থয়
হ'লিচ, ক'লে—তুমিতো খুব কামাৰব পাবা শুনিছোঁ, মইও
ভালকৈ পিঠিত সোকা মেলিব পাৰোঁ। অল্প নমুনা চোৱা—
সাৰপ্ সাৰপ্ কৰে কেই কোবমান বেত পিঠিত পৰিল।
ডেভিডৰ চকুৱোদ পানী ওলাল।

তাৰ পিছত মিঃ ক্ৰিকল (এ) পাচাতকিখন ডেস্কৰ আগ
এবাৰ ঘূৰি আছিল, আধা ছাত্ৰই বেংৰ যন্ত্ৰণাত চিৰ্জাৰ উঠিল।
যিবোৰ বয়সত সকলোৱেই মাৰ খালে বাঢ়।

এই ভাবেই প্রথম দিনাৰ ইন্ধুলৰ কাৰ্য্য আৰম্ভ হ'ল। ডেভিডৰ পিঠিত পেষ্টবোর্ডখন বন্ধা থাকাত, মিঃ ক্লিকলৰ বেত মৰাত অসুবিধা হয়। সেই কাৰণে এদিন তেওঁ পেষ্টবোর্ডখন ডেভিডৰ পিঠিৰ পৰা খুলি পেলাই দিলে।

এ পনে মিঃ ক্লিকলৰ ভয়, তানপিনে লবাবোৰৰ লাঞ্ছনা! ডেভিডে কোনোমতেই শাস্তি নেপাইছিল, (খোলে) মাকৰ আৰু পিগাটিৰ কথা তাৰ মনত পৰে।

ইয়াৰ ভিতৰতে এদিন মিঃ পিগোটি হেমৰ হাত ধৰি ইন্ধুললৈ আহিল। ডেভিডৰ গগত দেখা কৰি ক'লে—মোৰ ভূগীজনীয়ে লেখিছিল যে কেতিয়াবা এই নিমিষটো আহা তেনেহলে মাষ্টাৰ ডোভৰ : গত যেন দেখা কৰি যাবা, সেই কাৰনেই আহিলো। তুমি এ'তয়া আগতকৈ কিমান ডাঙৰ হৈছা।

'চাকৈয়ে ডাঙৰ হৈছো। ডেভিডে ক'লে, 'এব প'চত স্তম্ভলৈ—মাত্ৰ ১৫ নম্বৰ ৭ পিগাটি কেনে আছে? এ'ম'ল, মিসেস্ গামেজ?

সকলো ভালে আছে, সকলো ভালে আছেবুলি মিঃ পিগোটিয়ে তেওঁৰ মোনাৰ পৰা ডাঙৰ 'মছামছ, কেঁকোবা, আৰু কুজি মিছা ব্যতৰ কৰি ক'লে তুমি খাবলৈ ভাল পোৱা, সেই দেখি বুঢ়ীমহায়ে এইবোৰ আমজাই দি পঠিয়াইছে।

তেওঁলোক গুচি যোৱাৰ পিছত বন্ধুবোৰে মিলি সেই মাছৰে ভোজ পাতিলে। বহুদিনৰ পিচত ডেভিডৰ মনটো আজি প্রশস্ত হ'ল।

(১১)

চাওঁতে চাওঁতে ছমাত নাটি গ'ল। ইন্ধুৰ ছুটী হ'ল।
ডেভিড ঘৰ ল বন্ধনা হ'ল।

ইথাবম টথ পাট বাকিচৰ লগত দেখা। সি তাৰ গ'ৰীত
ডেভিডক তুলি ললে। গাৰী চলোতে চলোতে তাৰ লগত
ডেভিড বক্তা কথো পাতিল। ডেভিডে ক'লে-বা ক'চ, তোমাৰ
কথো পিগোটিক জনাইছিলো, প'ছ তেওঁ কি উত্তৰ দিলে ?

একো ন'ই তাইৰ লগত মেৰ আক দেখাট হোৱা নাই।
এটা উত্তৰ দিয়া তাইৰ "নশচ" ১৮০ আ ছ ১০।

— নশচ মত এইবাৰ তাতক ক'ম।

— নবা, বাকিচে উত্তৰ খুজিছ দি। আকো তাইৰ নামটো
কি ?

— পিগাটি।

— পুৰা নাম ?

— ক্ল বা পিগোটি।

অলপ পাচত বাকিচে এটুকুৰা চকমাট বাতিৰ কাৰ গাৰীখনৰ
এঠাইত লেখি ল'লে ক্লাৰা পিগোটি।

কতিমধ্যে গ বী আতি ঘৰৰ আগত ব'লহি। মিঃ আক মিচ
--স্মাৰ্টিষ্টানৰ আগত পৰে বুল .ড'ভডৰ ভয় লাগিল। কিন্তু কেওঁ
ক'তো নাই, চাৰুঙাপানে চুপচাপ।

ডেভিডে মনে মনে মাকৰ কোঠালীত সোমালগৈ। মাকে অকলে অকলে বহি গুণ গুণ কৈ গান গাই আছিল, ডেভিডে কথা কওঁতেই মাকে চক খাই উঠিল। মাকৰ কোচত এটি সৰু শিশু। মাকে কেঁচুঘাটো থৈ উঠি আহি ডেভিডক বুকুত সাৱটি ধৰিলে, তাৰ পাচত নেচুৱাটোক দেখুৱাই ক'লে—এটি তোমাৰ ভায়েক।

পিগাটিয়ে আন এটা কোঠালীৰ পৰা দৌৰি আহিল। ডেভিডক লৈ পৰ্কৰ মিনিটমান মৰম কৰি তাই যেন তাক 'পিগল' কৰি তুলিলে।

মাৰ্ডাষ্টোনহঁত ঘৰত নাছিল। তিনিউকনে মিলি আগৰ দৰে বজাৰত গল্প কৰিলে। ইস্কুলৰ কথা মিঃ ফ্ৰিকলৰ কথা লগৰ লগৰায়হঁতৰ কথা, ব'ৰ্কিচৰ কথা আৰু নানা তৰহৰ আগন্তুক নথকা কথা।

ৰাতিয়েতিয়া প্ৰায় দহোটা বাজ, বাহিৰৰ গাৰীৰ চ'কাৰ শব্দ শুনা গ'ল। মাকে বগানেগিকে ডেভিডক ওপৰৰ তলালৈ পঠিয়াই দিলে, ক'লে—ইম্ন বাতিলৈ উজাগৰে থকা মিঃ মাৰ্ডাষ্টোনে ভাল নেপায়, শোহাগে যোৱা।

পিচদিনা বাতিপুৱা হালৰ তলালৈ নাম্মাহেট ডেভিডৰ বুকুখনকিন্দিপ উঠিল। মিচ মাৰ্ডাষ্টোনে চাহ ক'ৰ আছিল, এনেভাবে ক'লে যেন তাক চিনি নেপায়।

মিঃ মাৰ্ডাষ্টোনৰ ওচৰলৈ গৈ ডেভিড ক'লে—'আপুনি মোক মাফ ক'ৰব চাব। মই আপোনাৰ হাতটো কামেৰাৰ কাৰণে সচাইছোঁখিত।

—তোমাৰ কথা শুনি খুচি হ'লো। ডেভিড—বুপি তেওঁ হাত
বঢ়াই ডেভিডৰ লগত হেণ্ডচেঞ্চ কৰিলে, সেই হাতত তেতিয়াও
কামোৰৰ বঙা দাগটো আছে।

মিচ্ মাড'ষ্টোনক ডেভিডে ক'লে—আপুনি কেনে আছে
মাডাম? চ'হৰ পয়লাটো আগ বঢ়াই মিচ্ মাড'ষ্টোনে শুধলে
কিমান দিনৰ কাৰণে ছুটি হ'ল।

—এমাতৰ কাৰণে।

—কেতিয়াৰ পৰা?

—আজিৰ পৰা।

—অ! তেনেহলে আক উনত্রিশ দিন।

দিনৰ পিছত দিন মিচ্ মাড'ষ্টোনে ছুটীৰ হিসাব ৰাখে,
সদায় খুচি থকা ছুটী শুনাই দিয়ে যেই দিন কাটিল। যিমানেই
দিন কমে সিমানেই তেওঁ খুজি হৈছে যেন বোধ হয়।

মাড'ষ্টোনহঁতে যে তাক পছন্দ নকৰে, এটো ডেভিডে
লক্ষ্য বুদ্ধিৰ পাৰে। সেই কাৰণেই সময়ে সময়ে পিগোটিৰ
ওচৰত গৈ পিগিষৰত বহি থাকিছিলগৈ। মিচ্ মাড'ষ্টোন
সেইকৰো সন্মত নহ'ল। এদিন ডেভিডক মাতি ক'লে—তুমি
আজিকালি নাচলোকৰ লগত মিল(মেশ) কৰিবলৈ আৰম্ভ
কৰিছা। পিগিষৰতগৈ আক নবহিবা। পিগোটিৰ লগত
মিল(মেশ) কৰা এটো মই পছন্দ নকৰোঁ।

তেতিয়াৰে পৰা ডেভিডৰ সিহঁতৰ আগত বৈঠকখানাত বহি এই ভাবেই এদিন (ছটি) শেষ হ'ল। মিচ্ মাৰ্ডষ্টোনে বাতিপুৱা মনত পেলাই দিলে আজি তোমাৰ (ছটি) শয় দিন বুলি।

আহাৰাদি শেষ কৰি ডেভিড, মিঃ নাৰ্কিচৰ গাৰীত উঠি বহিল। সকলৰাটোক কোচত লৈ মাক আহি বাগ'নৰ গেটত থিয় হ'লহি। ডেভিডৰ ফালে তেওঁ একেধৰে চাউ থাকিল। গাৰী চলোতে চলোতে সেই মুখখনি ডেভিডৰ চকুৰ আগৰ পৰা ক্ৰমে ক্ৰমে আঁতৰি গ'ল।

ইফুলত পটোতে পটোতে ক্ৰমে মাৰ্চ মাহ ঘূৰি আহিল। শুকুৰ বাবে আহিল ডেভিডৰ জন্মবাৰ।

কুঁহুলাৰে ঘেৰা বাতিপুৱা ফ্ৰিক্‌লৰ কোঠাত ডেভিড ডাক পৰিল। পিগোটিয়ে নিশ্চই কিবা ভাল উপহাৰ পঠিয়াইছে বুলি ভাবি সি দৌৰি গ'ল। মিঃ ফ্ৰিক্‌ল আৰু তেওঁৰ ঘৈণীয়েক কোঠাত বহি আছিল। “বহাঁ, তোমাৰ লগত কথা আছে”। ডেভিড বহিল।

মিচেচ্ ফ্ৰিক্‌লে ক'লে-বাক (ছটি) পাছত তুমি যেতিয়া ঘৰৰ পৰা আহিল। তোঁতয়া সকলোৰে ভাল দেখি আহিছিলতো? তোমাৰ মাৰা ভাল আছিলতো?

ডেভিডৰ বুকুখন কঁপি উঠল।

হেডমাষ্টৰ ডাউবীয়াৰ ঘৈণীয়েক কলে তোমাৰ মাৰাৰ বক-
জন্মুখ, এই মাত্ৰ চিঠি আহিছে।

ডেভিডে কান্দি পেলালে।

তোমাৰ মাৰাৰ বৰ টান বেমাৰ হৈছিল। এইমাত্ৰ খবৰ আহিছে, তেওঁ ঢুকাল।

ডে ভডে চিঞৰি কান্দি উঠিল। নিজৰ বুলিবলৈ আক এই পৃথিবীত তাৰ কোনো নেথাকিল। আজিৰ পৰা সি অনাথ।

মিচেচ্ ক্ৰিকেলে তাক কোলাত তুলি ল'লে। বক্তত বুজালে। কান্দি কান্দি ড ভড ভাগৰি পৰিল।

পিছদিনা ডেভিড ঘৰলৈ গ'ল। গাভীৰ পৰা নাম্মাতেই পিগোটিয়ে ডেভিডক বুকুত সাৱটি ধৰিলে।

মি' মাৰ্টষ্টান আক তেওঁৰ ভনীয়েকে ডেভিডৰ পিনে উভটিও নেচালে। গিৰ্জাৰ এল্‌ম্‌ গছৰ তলত কবৰ খন্দা হৈছিল। চাৰিওপিনে নিস্তক, নিজান। বাতপুৰাৰ পোহৰ ম্লান হৈ গৈছে। পাত্ৰী মহাশয়ে মন্ত্ৰ উচ্চৰণ কৰিছিল যেন বহু দূৰৰ পৰা তেওঁৰ ডাঙৰ জীওয়াজ উঠি অগিছিল। কবৰৰ চাৰিওপিনে কৈমান চিনাক্তনা মুখ, কোনোবাত চুপকৈ থিয় আছিল, কাৰোবাৰ চকুত পানী। ডেভিডৰ মাকৰ শব্দৰে ধোনে ধোৰ মাটিত পোতা হ'ল। সকলো শেষ হৈ গ'ল। পিগোটিয়ে, কান্দি কান্দি ডেভিডক লৈ ঘৰলৈ গ'ল। কথায় কথায় পিগোটিয়ে ক'লে—তুমি যদিবা গুচি গ'লা তোমাৰ মাৰাইই স্মৃতি কৈছিল—মোৰ মনটোৱে যেন কৈছে বোপাই ডেভিডক আক মই চাবলৈ নেপাওঁ। মৃত্যুৰ আগদিনা বাতি তেওঁ ক'লে—“পিগোটি, ডেভিড

মইনাক ক'বা মই তাক আশীৰ্বাদ কৰি গ'লো, এবাৰ নহয়
হাজাৰ বাৰ।”

...মৃত্যুক মই আক ভয় নকৰো, মই বৰ ক্লান্ত, —বুলি হাঁহি
হাঁহি তেওঁ শুই পৰিল।

কেইদিন মান খালি গাকৰ চিন্তাহে ডেভিডৰ কাটি গ'ল।
চুৱা যোৱাৰ প'ছত মি: মাৰ্ডষ্টোনে এদিন পিগোটিক কামৰ পৰা
একটাই দিল। পিগোটিও দুঃখত মহল ক'ৰণ সিহঁতৰ ঘৰত
নাম কৰাৰ পিগোটিৰ হচ্ছ নাছিল। তুমি বহে থাকা তোমাৰ
লগত মই দেখা কৰিম। সপ্তাহত এবাৰ মই তোমাৰ লগত
দেখা কৰিমই। মই কাৰো বাধা নেমানো।

পিগোটি গুচি গ'ল। ডেভিডৰ পিনে চাই বেচেৰা বুলি-
বলৈকো আক কোনো নেথাকিল। গোটেই ঘৰখনৰ ভিতৰত
সি অকলে। সক ভায়েকটোও মাক ঢুকুৱাৰ কেইদিনমানৰ
পছতে ঢুকাল। এতিয়া আক ডেভিডৰ পিনে কোনেও
নোচোৱা হ'ল। কোনেও তাৰ লগত কথা নকয়। কুহুতো
কোনোদিন খাবাৰ সময়ত তাৰ ডাকেট নপৰে। ইয়াতকৈ
ইন্ধুল বহুত ভাল আছিল। শেষত এদিন ডেভিডে মচ-
মাৰ্ডষ্টোনক শুধিলে—মই কেতিয়া আকো ইন্ধুললৈ উভতি যাম।

— ইন্ধুললৈ গাক উভতি যোৱা নহয়।

অকলৈ কি কৰা হব সেই কথাৰে ডেভিডে বহি বহি ভাবে।
এদিন মি: মাৰ্ডষ্টোনে ডেভিডক মাতি ক'লে—তুলি বোধ হয় জানা

যে আমি ধনী নহঁও ; আঁক খৰচ পত্ৰ দি লেখাপঢ়া শিকোৱা মোৰ পক্ষে সম্ভৱো নহয়। কামচলা বকমৰ লেখাপঢ়া তুমি শিকিলা সেই দেখি মই ঠিক কৰিছোঁ। এতিয়াৰে পৰা তোমাক এটা কামত লগাই দিওঁ। তাৰ উপৰিও তোমাৰ বহুতো দোষ কাম কৰিলে সেই সকলোদোষ দেখি শুধৰাই যাব। তুমি বোধ হয় মাৰ্ভষ্টান গ্ৰীণৰ কোম্পানীৰ কাম শুনিছা ? তাত বহুতো নতুন মানুহ লব, তাতো তোমাৰ চান্সী হব। তাত তুমি যি দৰমহা পাবা তাৰেই তোমাৰ চলি যাব।

পিছ দনাট মাৰ্ভষ্টোনে ডিভিডণ্ড লগুনলৈ পঠিয়াই দিলে।

(১৩)

দতবচৰীয়া বা মাৰ্ভষ্টান এণ্ড গ্ৰীণৰ কাৰখানাত আছিল চাকৰী কৰিবলৈ। নদীৰ ওচৰৰ এটা পুৰণা ঘৰত মদৰ ভাণ্ডাৰ। ডেভিডৰ কাম হ'ল বটল ধোৱা, লেবেল লাগোৱা, ষ্টিক লাগোৱা আৰু পেক কৰা। দৰমহা হ'ল সপ্তাহত ছয় চলি।

আৰু বহুতো লৰাই তাত কাম কৰিছিল। সিহঁতৰ হীনতাৰ কাৰণে 'স' সিহঁতৰ লগত ভাল কাম দিলাম' কৰিব নোৱাৰিছিল। বটল ধোওঁতে ধোওঁতে বাৰ বাৰ তাৰ বোধ হৈছিল তাৰ জীবনটো বাৰ্থ হৈ গ'ল। ভালকৰি লেখাপঢ়া শিকি ক'ত সি মানুহৰ নিচনা মানুহ হব, সেইটো আৰু নহ'ল। চকুৰ পৰা টোপালে টোপালে পানী পৰি, বটল ধোৱা পানী আৰু চকুৰ পানী এক হৈ লয়।

প্রথম দিন চাৰে বাৰটি সময়ত দুপৰীয়া খানৰ চিটি হ'ল, মেনেজাৰে এজন আধাৰুণী টকলা মূৰেৰে ভদ্ৰলোকৰ লগত তাৰ পৰিচয় কৰি দিলে। -তেওঁ ক'লে - তুমিয়েই মাষ্টাৰ কোপৰ ফিল্ড। মিঃ মাৰ্ডেণ্টোনে মোলৈ চিঠি লেখিছে, মোৰ ঘৰত এটা কোঠালী খালি আছে, তাতে তুমি থাকিব। মোৰ নাম মিঃ মিকবাৰ আৰু মোৰ ঠিকনা, উইণ্ডচৰ টেবেচ, চিটি ৰোড।

ডেভিডে তেওঁক নমস্কাৰ কৰিলে।

মিঃ মিকবাৰে ক'লে—তুমি ইয়ালৈ নতুন আহিছা? বাস্তাৱ্য হ'লে নিচিনা, নক্ষিয়ারবেলিকা মহা আহি তোমাৰ লগত লৈ যাম।

ৰাতি আটোটা বজাত ডেভিডৰ ছুটি হ'ল। মিঃ মিকবাৰৰ তাক লগত লৈ ঘৰলৈ আহিল। ম'চচ মিকবাৰে ডেভিডক উপৰৰ তলাকৈ কোঠালী এটা খালি কৰি দিলে, ক'লে—ইয়াৰ আগতে আমি কেইবাও ঘৰ ভাৰা দিয়া নাট, কিন্তু মোৰ স্বামীৰ অৱস্থা এতিয়া বিশেষ বেয়া সেহে দেখিছে দিলে।

মিঃ মিকবাৰৰ অৱস্থা যে সঁচাকৈয়ে বেয়া সেই কথাটো পাওনাদাৰবোৰৰ তেওঁৰ ঘৰলৈ প্ৰভাগমন দেখিলেই বুজা যায়। ৰাতিপুৱাৰ পৰা সন্ধিয়ালৈকে পাওনাদাৰ আহে। মিঃ মিকবাৰে কেনভাচিঙৰ কাম কৰে। কোনো কোনো দিনা তেওঁ এছোৱেই বৈপায়। ৰাতি ঘৰলৈ আহি হতাশ ভাবে কয়—এইবাৰ আৰু জেললৈ যোৱাৰ বাহিৰে উপায় নাই, যি ভাবে ধাৰৰ বোজা ৰাতিৰ নাগছে।

শেহত মিচে, মিকবাবে গিৰীয়েক লুবুছাই ঘৰৰ বন্ধ বাহনি
বেচিলৈ ধৰিলে। ডেভিডৰ কাম হ'ল সদায় বাতিপুৱা কাৰ-
খানালৈ যোৱাৰ আগতে কিবা এটা বিক্ৰী কৰি থৈ অহা।

কেহদিনমান এইভাবে চলাৰ পাছত এদিন বাতিপুৱা পুলিচে
আহি মি: মিকবাবক গ্ৰেপ্তাৰ কাৰ লৈ গ'ল।

কিন্তু মি: মিকবাবে জেল খাটিব নেলাগিল, বন্ধুবান্ধবৰ
চেষ্টাত তেওঁ দেউলিয়া আইন অনুসাবে মুক্তি পালে।

তাৰ পাছত তেওঁ চাবিৰ চেষ্টাত ৪ গুন এবি সপৰিবাৰে
প্লাইমাউথলৈ গুচি গ'ল।

যোৱাৰ সময়ত মি: মিকবাবে ডে ভডক ক'লে—তুমি বয়সত
মোতকৈ সৰু হ'লেও এবপদৰ দিনত মোৰ বন্ধু আছিলো, তোমাৰ
কথা মোৰ চিৰ দন মনত থাকিব। তোমাতকৈ বয়সত এই বহুত
ডাঙৰ, জীৱনত অভিজ্ঞতাও মোৰ বহুত বেছি, সেহ দেখি
তোমাক এটা কথা কৈ যাওঁ, “যি কামটো আজি কাৰব পাৰিবা
সেই কামটো কালৰ কাৰণ পেলাই নথবা, সময় কেতিয়াও বাজে
নষ্ট নকৰিবা, আয় মতে বাব কাৰবা—বিছ কিছু সঞ্চয়ো কাৰবা।”
নহলে তোমাৰ তৎস্থানাৰ নিচিনা হব। ভগবানে তোমাৰ
মঙ্গল কৰোক, তুমি সুখী হওৱা, তোমাৰ উন্নতি হওক।

মিচ্চ মিক্‌বাবে ডেভিডক সারটি ধৰিলে, আৰু চুমা খালে।
ডেভিড আকৌ অকলশৰীয়া হ'ল।

(১৪)

ডেভিডে এইবাৰ ঠিক কৰিলে যে সি আৰু মদন কাৰখানাত
কাম নকৰে। সি তাৰ বুঢ়ীমাক মিচ্ বেট্‌চিক বাহিৰ কৰিবৰ
ঠিক কৰিলে। বুঢ়ীমাকৰ ঠিকনা জানিবৰ কাৰণে পিগোটিলৈ
চিঠি লেখিলে আৰু বাস্তৱ খবৰৰ কাৰণে কেইটামান টকা
ধাৰ খুজি পঠিয়ালে।

সোনকালে চিঠিৰ উত্তৰ আহিল। পিগোটিয়ে এটা হাক্
গিনি পঠিয়াইছে আৰু লেখিছে যে মিচ্ বেট্‌চি ডেভিডৰ ওচৰত
সমুদ্ৰৰ পাৰত থাকে, সঠিক ঠিকনা জনা নাই।

শনিবাৰে ডেভিড বাওনা হৈ পৰিল। কিন্তু বাহিৰ হোৱাৰ
আগতে এটা বিপত্তি ঘটিল। এখন গ'ৰা ভাৰা কাক তাৰ
বাকচটো যেতিয়া সি গাবীত লুলাইল হঠাৎ তাৰ জেপৰ পৰা
হাফ্‌গিনিটো পৰি গ'ল। আকৌ কেতিয়াবা কেনেকাকৈ পৰি
যায় বুলি ডেভিডে সেইটো বুজাল লৈ মুখত ভৰাই খাল।
গাৰেখানটোৱে তে তথাই নামি আহি এবাৰ গাল দুখন চেপি
ধৰিলে, গানটে, বাহিৰ হৈ পৰিল। গাৰেখানে ক'লে এইটো
দেখিছে দস্তবন্ধে পুলচ কচ্, ব' তাৰ খালৈ জিহাওঁ।

ডেভিডে ভয়ত কান্দি পেলালে।

—পুলিচলৈ ব'ল।—পুলি গাৰেয়ানৈ একে জাঁপেই গাবীত
উঠি গাবী চলাই দিলে। ডোভডে তাৰ পাচে পাচে দৌবিলে।
বাস্তাত কেইবাৰ যে গাবীৰ তলত পৰোতে পৰোতে বাচি গ'ল।
কিন্তু গাৰেয়ানিক ধৰিব নোহাবিলে। জেপত মোটে তিনটা
পেনি আছিল, তাকে সম্বল কৰি সি বাস্তাত চলিবলৈ আৰম্ভ
কৰিলে।

বাৰ্ডে ডোভডৰ ভাগৰ লাগিল। ভোকত গোটেই গাটো
তাৰ জিম জিমাৰলৈ ধৰিলে। মাত্ৰ তিনটা পেনি আছে, নেথায়ৈই
হয়তো শেহত মাৰব লাগিব।

বাস্তাত এখন দোকানত এখন চাইনবৰ্ড দাঁখলে। তাত
পুৰণা কাপাবকানি বক্ৰী হয়। তাত সি তাৰ ভয়েষ্ট কোটটো
ন' পেনি দামত বক্ৰী কৰি দিলে।

বাতি সি তাৰ পুৰণা স্কুল চ'লেম হাউচত আহি পালেহি।
গোটেই ইন্স্কুল ঘৰতো ভোতয়া নিস্তক, কোনো কোঠালিও পোহৰ
নাই। খাহিবত এপিনে এটা খেৰৰ দ'ম আছিল, তাৰ ওপৰতে
ডোভড শুই পৰিল। আক তাৰ টোপনি আছিল। বাতিপুৱা
ইন্স্কুলৰ ঘৰটো বজাত তাৰ টোপান ভাঙি গ'ল। পিছে তাৰ
কোনোবা পুৰনা সহপাঠীয়ে তাক সেই অৱস্থাত দেখিবলৈ পায়,
সেই ভয়তে সি ঠাই এৰিলে।

সেইদিনা দেওবাব। গোটেই দিনটো ডেভিডে গোল
কাটিলে। এটা পাউকটি কিনি খালে, তাব পাচত বাতি বাস্তাবে
এঠাইত শুই পাবল। পিছদিনা বাতিপুৱা ভবিৰ বিষত খোজ
কাটিব নোৱাৰিলে। গাব কোটটো বেচিব নোৱাৰলে সেইদিন
আক নচলিব যেন দেখি সি ওচৰৰে এখন দোকানত সোমাই
ক'লে এটা কোট বেচিব খোজে, 'কনিবনে কি?

—চাওঁ কেনে কোটটো?

—ডেভিডে কোটটো দেখুৱালে।

—কি দামত বেচিব।

—দহ চিলিং।

—মই দেব আচলং দিম।

ডেভিডৰ হোতয়া খুব দৰকাৰ, ক'লে—বেচ তাকে দিয়ক।

—বাক বাতিৰত বহাগৈ দিছে, বুলি কোটটো লৈ অভতৰ
সোমাল। ডেভিডে বাতিৰত আহি বহিলহি।

বহি আছে, বাতয়েই আ'ছ, লাহে লাহে সাক্ষ্য হৈ আহিল,
ডেভিডে ভিতৰলৈ আহি ক'লে—মোৰ পহচাখান দিয়ক।

—পইচা লবা নে বস্ত্ৰ লবা? ম'ছ ধৰা চিপ? বাহি? টুপী?

—নহয়. পইচা দিয়ক, নহলে মোৰ কোটটো ফৰত দিয়ক।

—বেচ তেনেহ'লে এক চিলিং নিয়া।

—নহয়।

—বাক, আক ছুই পেন্স দিছোঁ।

—নহয়, ওঠব পেন্সকে দিব লাগিব, নহলে মই নেখাই মৰিব লাগিব।

~~আচ্ছা~~ এক চিলিং তিন পেন্স নিয়া।

—নহয়, গোটেইখিনি দিব লাগিব।

~~আচ্ছা~~ বাক, এক চিলিং চাৰি পেন্স নিয়া।

দোকানদাৰটো মাতাল, ডেভিডৰ ভয় লাগিবলৈ ধৰিলে, বৰ ভাগৰে লাগাছিল। নগদ ষোল পোনেতে কোটটো বিক্ৰী কৰ দিলে।

তাৰ পাছত ~~খোঁড়াই~~ ~~খোঁড়াই~~ যিমান দূৰ পাবিলে চলিলে।

পিছদিনা স গৈ ডোভাৰ পালেগৈ। বহুতো ঠাইত বিছাৰি শেহত মানুহক ~~(ভুধি)~~ ~~(ভুধি)~~ বুঢ়ীমাকক বিচাৰি পালেগৈ।

বুঢ়ীমাকৰ ছুৱাৰমুখত আহি যেতিয়া সি ঠিয় হ'লহি, তাৰ স্নোৱা ফাটি গৈছে, ~~(টিপ)~~ টোও তাৰ মেটুৰামেটুৰ হৈ গৈছে, গাত খালি কামিজটো আক পেণ্টটো—ফটা, ময়লা, বোকা লগা। মূৰৰ চুলি কক্ষ, হাত মুখ ~~(খুৰি)~~ বগা।

বা'গচাত এগৰাকী বয়সীয়াল ভদ্ৰমহিলাই গছৰ গুৰি খুচৰি আছিল, তেওঁক দেখিয়েই সি চান্দ পাবলে। মাকৰ মুখত এনে এগৰাবী ভদ্ৰমহিলাৰ কথা ডেভিডে শুনিছিল। সাহ কৰি গৈ ~~(খোঁড়াই)~~ তেওঁৰ আগত ঠিয় হ'লহি। আত্মনিবে তেওঁক চুই মাতিলে—ম্যাডাম।

—তেওঁ চক খাই উঠিল।

—বুঢ়ী আই।

—অ্যা

—বুঢ়ী আই। মই আপোনাৰ নাতিয়েক ডেভিড কোপাৰ-ফিল্ড। ব্ৰাণ্ডাৰষ্টোনত মোৰ ঘৰ। মোৰ যদিও জন্ম হয়, সেই দিনাই আপুনি তাৰ পৰা গুচি আহে। আই চুন্সাল, আক মোৰো দুঃখৰ অন্ত নপৰা হ'ল। মোক কোনেও চাবলৈ চিতাবলৈ নাই, লেখাপঢ়া নিশিকায় মদৰ কাৰখানাঃ কাম কৰিবলৈ পঠিয়াইছিল। মই তাৰ পৰা পলাই আহিছোঁ। আহোঁতে বাস্তাৱ মোৰ সকলো চুৰি হ'ল। গোটেইখিনি বাস্তাৱ মই খোজ কাঢ়ি আহিছোঁ। এই কেইবাতি বাস্তাৱ শুয়েই কটাই নিছোঁ।—কওঁতে কওঁতে ডেভিডে কান্দি পেলালে।

বুঢ়ীমাকৰ সন্মানপৰে (দিস্ময়ৰ ঘাৰ কাটিছে) বেগাবেকিতৈ ডেভিডক ভিতৰলৈ লৈ গৈ কেইটামান ওষধ খুৱাই এখন সাঁফা তাক শুৱাই দিলে। তাৰ পাছত চাকৰনী জেনেটক ওপৰৰ তলাৰ পৰা মিঃ ডিক্‌ক মাতি আনিবলৈ লুকুম দিলে।

মিঃ ডিক্‌ মিচ্‌ বেট্‌চিৰ দূৰ সম্পৰ্কীয় আত্মীয়। ভায়েকৰ দুৰ্ব্বাহাৰৰ কাৰণে তেওঁৰ ঘৰ এৰিব লগীয়াত পৰিছিল, তেতিয়াৰে পৰা এওঁ মিচ্‌ বেট্‌চিৰ ঘৰত আছে। এব ভাল ম'হুহ, অৱশ্যে স্বভাবটো অলপ পগলাব নিচিনা।

মিঃ ডিক্ তললৈ নামি আহোঁতেই বুঢ়ীমাকে ক'লে—মিঃ ডিক্, তুমি নিশ্চয় মোৰ স্ততিজ্ঞা কোপাবকিন্ডৰ নাম শুনিছা? এইজন তাৰে লৰা ডেভিড কোপাবকিন্ড। সি ঘৰৰ পৰা ইয়ালৈ পলায় আহিছে। ভাৰিচিন্তি এটা বঁতলব দিয়াছোন তাক লৈ এতিয়া কি কৰা যায়?

—তাক লৈ এতিয়া কি কৰা যায়? এৰা।— ডিকে অলপ পৰা কি ভাবিলে, তাক পাছত ক'লে—তাক এতিয়া গা ধুৱাই দিয়া।

—ঠিক কৈছা—বুঢ়ীমাকে ক'লে—জেনেট গা ধোৱাৰ খালী গৰম কৰা। বুঢ়ীমাকে তাক ভালকৈ গা ধুৱাই দিলে, ডিক্ৰৰ কামিজ আৰু পায়জ'মা পিন্ধালে, তাৰ পাছত খাবলৈ দিলে মুগীয়া মাংস আৰু পুডিং। কথায় কথায় ডেভিডৰ মুখৰ পৰা ঘৰৰ খবৰ সকলো জানি লৈ, তাৰ পাছত ক'লে আছা ডিক্, এইবাৰ তাক লৈ আমাৰ কি কৰা উচিত?

আছা, তাক এইবাৰ অলপ শুৱাই দিলে নহয় নে?

—জেনেট মিষ্টাৰ ডিকে ঠিক কৈছে। বিছনা কৰা হৈছে যদি, তাক লৈ যোৱা।

ওপৰতলোৰ বঢ়িয়া এটা কোঠালীত, ডেভিডৰ শুৱৰ ব্যৱস্থা হ'ল। খিৰিকীয়েদি সাগৰ দেখা যায়। জোনৰ পোহৰ পৰি সাগৰৰ পানী জিলমিলি আছে। চাই থাকোঁতে থাকোঁতে বোধ হয় যেন সেই চন্দ্ৰালোকৰ মাজেদি মাকৰ আশীৰ্বাদ যেন নামি

আহিছে তাৰ কোঠালীলৈ। এখন স্বপ্ন জগত যেন বচিত হৈছে
তাৰ চকুৰ আগত।

বহুদিনৰ পিছত বেচ নবম বিছনাত শুই সা। বৈ চাই চাই
ডেভিডৰ টোপনি আছিল।

পিছদিনা বাতিপুৰা বটীমাকৈ ক'লে—তোমাৰ কথা মই
মিঃ মাৰ্ড্‌ষ্টোনলৈ লেখি দিলোঁ।

ডেভিডৰ মুখখন শুকাই গ'ল ক'লে—কিয়? তেওঁলোকৰ
ওচৰলৈ মোক পঠিয়াই দিব নেকি?

সেই বিষয় মই এতিয়াও একো ঠিক কৰা নাই, সেটো
তেতিয়া দেখা যাব। সেই কথা এতিয়া যাওক। মিঃ এনাৰ
ওপৰলৈ যোৱাচোন, মিঃ ডিস্ক গৈ কোৱাগৈ যে তেওঁৰ
আত্মকথা-কমান দূৰ লেখা হ'ল মই জানিবলৈ বিচাৰিছোঁ।

ডেভিড ওপৰলৈ গ'ল। ছতলাৰ এটা কোঠাত বহি শুই
লেখি আছিল। ডেভিডৰ কথা শুনি ক'লে—লেখা আৰম্ভ কৰি
দিছোঁ, বেচ আগ বাঢ়িছে আৰু এতিয়াওতো টোৰ সময় আছে।
বাক, চোৱাচোন এই চিলাখন কেনে হৈছে? মই এইখন
তৈয়াৰী কৰিছোঁ, আজি উঠাম তুমি আৰু মই। বহুত (লম্বা) বাচ
আছে, বহুত ওপৰলৈ উঠাম।

প্রকাণ্ড সাত ফুট, লম্ব এখন চিলা লৈ মিঃ ডিক্ ডেভিডৰ
লগত ঘৰৰ পৰা ওলাই গ'ল।

প্রথমৰ পৰাই মিঃ ডিক্ৰ লগত ডেভিডৰ বন্ধু জিমি
উঠিল।

(১৮)

বুঢ়ীমানৰ চিঠি পাঠ এদিন মিঃ মাৰ্ডষ্টোন আৰু হেণ্ডৰ ভনীয়েক
আতি তাত হাজিৰ হ'লি। হেণ্ডলোকক দেখাযই ডেভিডৰ
বুৰু কঁপি টঠিল, ন'ল— মই আন কাৰ্যালৈ য়াওঁ বুঢ়ীআই।

—নহয়, তুমি ইয়াতে বহ।... আৰু জেনট্, তুমি মিঃ ডিক্ৰ
তলল নামি আতিবলৈ কোৱা।

ডিক্ আছিল কথাবতৰা অৰম্ভ হ'ল।

মিঃ মাৰ্ডষ্টোনে ক'লে— এতিয়া হিঁহি হোৱাটোৰ মোৰ ঘৰত
বহুতো ক'লা মূৰ সৃষ্টি কৰিছে। তাৰ মাক বাঁচি থাকাতই
তাৰ উপদ্রবত অস্থিৰ হৈ পৰিছিল। কাৰো কথা শুনাও,
অনেক বেদবাগী মনা কৰিলেও কথা শুনাও। মই আৰু মোৰ
ভনীজনীয়ে তাক ভাল কৰাৰ কাৰণে টেব চেপ্টা কৰিছোঁ, কিন্তু
কোনো ফল হোৱা নাই। শেষত মোৰ এক বন্ধুৰ কাৰখানাত
তাক কাম শিকিবলৈ পঠালো, তাৰ পৰাও সি পলাই আহিছে।

মিঃ মাৰ্ডষ্টোনে ক'লে—এনেকুৱা বৈজ্ঞানিক ল'ৰা পিৰণীবিট
আৰু ছটা নেপায়।

বুঢ়ীমাকে ক'লে—আপোনাৰ নিজৰ লৰা হোৱা হ'লে তাক এইদৰে দহবছৰ বয়সতে মদৰ কাৰখানাত কাম কৰিবলৈ পঠিয়ালেহেতেন নে ?

—মোৰ লৰা এই বয়সত ইমান বুইজাত নহ'লহেঁতেন — মাৰ্ডষ্টোনে ক'লে—যাওক সেউবোৰ কথা, মই এতিয়া তাক লৈ যাবলৈ আহিছোঁ। তাৰ কাৰণে যি বাস্তৱ্য কৰা দৰক'ৰ ত'ক মই কৰিম তাত আপোনাৰ চকাবধা কৰিবৰ কোনো আধক'ৰ নাই। তেন্তে আপুন যদি জে'ৰ ক'ৰ নাধা দিয়া মত সেউটো দহা নকৰোঁ। মোৰ লগত য'যো' ভাগলই, •হাল মোৰ ঘৰত আক সি সোমাব নোৱাৰে, মোৰ ঘৰৰ চুৱৰ ত'ৰ ক'ৰণ চিৰদিনলৈ বন্ধ হ'ল।

মিচ মাৰ্ডষ্টোনলৈ চাই বুঢ়ীমাকে কলে—মাদ'ম আপোনাৰ কিবা কবৰ আছেনে ?

মিচ মাৰ্ডষ্টোনে ক'লে—নাই।

বুঢ়ীমাকে ক'লে বাক এটিবাৰ লৰাটো কি কয় শুনা . ... ডেভিড, তুমি এওঁলোকৰ লগত উঠি যাবানে ?

ডেভিডে কান্দি পেলালে,—ব'লে—মই . . . মই লগত কোনোমতেই যাব নোৱাৰোঁ—সিহঁতে মোৰ আঙক মাৰি পেলাইছে, মোকো মাৰি পেলাব, আপুনি মোক বুইখা কৰক।

বুঢ়ীমাকে ক'লে মিঃ ডিক্, তুমি কি কোৱা ? এই ল'টক
 লৈ এতিয়া কি কৰোঁ ? অলপ সময় ভাবি ডিক্ ক'লে—এটা
 দৰজী মাতি তাৰ গাৰ তেজোৰমান কাপোৰকানি কৰিবলৈ
 দিয়ক।

—টিক নৈছ' ডিক্—বুঢ়ীমাকে মাৰ্ডষ্টোনৰ পিনে চালে
 —আপোনালোকে ইচ্ছা কৰিলে এতিয়া যাব পাৰে,
 আপোনালোকে যি ক'লে তাৰ এটা কথাও মই বিশ্বাস নকৰোঁ।
 তাৰ মাকক যে আপোনালোকে কি ভাবে মাৰিছে, তাক মই
 শুনিছো—এই পিয়াহকটীয়া লৰাটোৰ লগত আপোনালোকে কি
 বকম ব্যৱহাৰ কৰিছে, তাকো মই শুনিছোঁ, এতিয়া ভাল ভাল
 ইয়াৰ পৰা জীতৰ হ'ক। নমস্কাৰ মহাশয়, নমস্কাৰ মিচ্।

মাৰ্ডষ্টোন আৰু তেওঁৰ ভনীয়েক আৰু এটা কথাও কবলৈ
 সাহ নকৰিলে। তেওঁলোকে ঘৰৰ পৰা বাহিৰ হৈ গ'ল। ডেভিড
 আবামৰ উল্লাহ ললে।

বুঢ়ীমাকে ক'লে—ডিক্, আজিৰ পৰা তুমি আৰু মই ইয়াৰ
 অভিব্যবহক হ'লো। ডিক্ ক'লে—মোৰ সোভাগ্য।

—তাৰ নামৰ লগত আজিৰ পৰা মোৰ পদনৌ ট্ৰট্টউড লগাই
 দিলে কেনে হয় ? —নিশ্চয়, নিশ্চয়, বেচ হ'ব, ট্ৰট্টউড
 কোপাবিহিঁদ।

সেইদিনৰ পৰা নতুন নামে ডেভিডৰ নতুন জীৱন আৰম্ভ
 হ'ল।

এদিন বুঢ়ীমাকে ক'লে—টুট, তোমাক এটাৰ ইচ্ছাত ভক্তি
কৰি দিম।

—কেতিয়া আঁঠি? কেতিয়া?

—বেচ, ব'লা কাটলকে ভ'ল কৰি দিওঁ।

—মই বাঢ়ী।

পিছদিনা বাৰিষ্পাত্তা ডে'ভডক লৈ বুঢ়ীমাকে বাহিৰ হৈ
পৰিল।

প্ৰকাশ এক অট্টালিকাৰ আগত আঁঠি হাতীতৰ গাৰী ব'লহি।
পোন্ধৰ বছৰমান বয়সৰ এটা কনাকাব লৰা ওলাই আহিল,
বুঢ়ীমাকে শুধলে,—উটৰিখ হিঃ, মিষ্টাৰ উটক্ফিল্ড ঘৰত
আছেনে?

—ভিতৰলৈ আহক।

—মিঃ উটক্ফিল্ড ভিতৰত আছিল, তেওঁ এজন নামকৰা
এটৰী। বুঢ়ীমাকক শ'নাৰ্থনা জনাই তেওঁ ক'লে—মাম্মা
মোকদ্দম কিবা আছেনে কি?

—নাই, মোৰ মূৰতিলুৰাটোক লগত লৈ আঁঠিছোঁ, ইচ্ছুলত
ভক্তি কৰি দিম। এটা ভাল ইচ্ছা লাগে, যত ভালকে পঢ়াশুনা
শিক্ষা, ভদ্ৰ ব্যৱহাৰ বাঁব। আপুনিযেই সেই ব্যৱস্থা কৰক।

—ভাল ইচ্ছা হ'লো এতিয়াই ভক্তি কৰি দিব পাৰি, কিন্তু
খানিবৰ কাৰণে ভাল ঠাই তো এতিয়া ক'তো পোৱা নেযাব,
কিছুদিন ব'ব লাগিব। সিমানদিন নহয় মোৰ তাতেই থাকক।
মেৰে ম'য়াত কেইবাটাও নেঠালী খানি আছে, পঢ়া জনাব কোনো
অশু বধ নহয়।

বুঢ়ীমাক তেতিয়াই ৰাজী হ'ল।

—আহক ছোৱনহলে মোৰ ঘৰৰ অকণমান গৃহিনীটক এবাৰ
চাই যাওক বুলি টেক্‌ফিল্ডে ওপেক্ষাকৰি ঘৰৰ ভিতৰলৈ মাতি
নিলে। ছবি দি ওপৰলৈ উঠি তেওঁ এখন ছৰাৰত চাকিয়াবলৈ
ধৰিলে।

ডেভিডৰ সমৰ্থনসী, 'এজনী ছোৱালী বাহৰ হৈ আহিল,
উইক্‌ফিল্ড ক'লে এজনী মূৰ ছোৱালী এগৰিছ, এই গৃহস্থীৰ
অকণমান গৃহিনী। আজিৰ পৰা ডেভিডৰ ভাব লব।

তেতিয়াই ডেভিডৰ থাকিবৰ কোঠাটক হৈ গ'ল তে বুঢ়ীমাকে
খুচি হৈ দৰলৈ উভটি গ'ল।

পিছদিনা ৰাতিপুৱা নিঃ উইক্‌ফিল্ডে ডেভিডক লৈ গৈ ইচ্ছা হ'ল
ভক্তি কৰি দিলে। শিক্ষক ডাক্তৰ ট্ৰেণৰ লগত কথাবতৰা হ'ল।
তেওঁ ডেভিডক পৰীক্ষা কৰিলে। বেচেৰাট যি অলপ শিকিছিল
মদৰ বতল পাওঁতে ধোওঁতে সকলো পাতৰি গ'ল। আটাইতকৈ
জল ক্লান্তক ভক্তি কৰা হ'ল।

মাত্ৰ পঁচিচটা ছাত্ৰ লৈ ইন্ধুল।

ডাঃ ব্ৰুং বৰ ভাল মানুহ।

ডেভিডে ভাল কবি পঢ়াশুনা কৰি ভাল ছাত্ৰ হবৰ কাৰণ
ব্যস্ত হৈ পৰিল। এগৰিছ মিঃ উটবকিণ্ডৰ এমাত্ৰ ছোৱালী।
মাক নাই। তাইয়েই ঘৰখনৰ সকলো। বয়স ডেভিডতকৈ
বোচি নহয়। তাই ঘৰৰ পঢ়াশুনা কৰে। ডেভিডৰ কিতাপগোৰ
তাই চায়, কেনেকৈ পঢ়া শিকিব লাগিব তাক দেখুৱাই দায়।
ছোৱালীজনীক ডেভিডৰ খুব ভাল লাগে পিয়ানো বজাই
এগৰিছও ভাল গান গাব পাৰে। ৰাতি খাদ্য বোৱাৰ পাছত
বাপেকৰ তাই গান শুনায ডেভিডও শুচবাত বাত থাকে।
মিঃ উটবকিণ্ড বহি কথা পাতি থাকে—শাধে—টুটউড, তুনি
মোৰ ইয়াত থাকা, তামাক মোৰ ভাল লাগছে, মই
খুচি ম।

সেই ঘৰৰ আৰু এজন মানুহ আছিল, ইউৰিয়া হিপ।
হিপ মিঃ উটবকিণ্ডৰ ছাত্ৰ, এটনীগিৰ পঢ়ে। গঠন ৰাতি-
কোন ইউৰিয়াই মোট্য জাইনৰ কিতাপ পঢ়ে। এদিন ডেভিডে
হিঙিলে—হিপুনি হব পাৰে খুব ডাঙৰ উনিল হব, সেই দেখি
দিন ৰাতি ইমান কিতাপ পঢ়ে।

—মই নগল্প মানুহ, ম'ষ্টাৰ বপাৰ ফল্ড! ইউৰিয়াই মেল—
আমি দুখীয়া মানুহ, আই আৰু মই সামান্য পজাত থাকোঁ।

মিঃ উইক্‌ফিল্ড মোৰ বহুতো উপকাৰ কৰিছে, তেওঁৰ ওচৰত মই
কৃতজ্ঞ ।

—আপুনি ইয়াত কিমান দিন আছ ?

—চাৰি বছৰ .দেউতা টুকুৰাৰ পাছত মই ইয়ালৈ আহিছোঁ।

মিঃ উইক্‌ফিল্ড দয়া নকৰা হ'লে আজি আমাৰ কি হ'লহেতেন
কব .নাৱাৰা ।

—ইয়াৰ শিক্ষা শেষ কৰি আপুনিও ওকালত আৰম্ভ
কৰিব .ভোঁৱণা আপুনি মিঃ উইক্‌ফিল্ডৰ বাসসাৰ অ নীদাৰ
ত'ৰতে ? কোম্পানীৰ নাম হব “উইক্‌ফিল্ড এণ্ড চিপ” ।

—নহয়, মাষ্টাৰ কপাৰফিল্ড সেটো নহয়, মই অতি সামান্য
মানুহ, ইমান আশা মোৰ নাই । বাক, তুমি ইয়াত কিমান দিন
থাকিব ম'ষ্টাৰ কপাৰফিল্ড ?

—যিমান দিন ইজুলৰ পঢ়া শেষ নহয় ।

—বাক পিচত দেখা যাব—বুলি ইউৰিয়াই হাঁহিলে ।

—মানুহটোৰ ডেভিডে ঠিক বুজাব নোৱাৰিলে । ইউৰিয়াক
সি ভাল থাপান লি কৰিব তাৰো ভাবি নোপায় ।

এদিন আবেলি ইউৰিয়াই ডেভিডক নিমন্ত্ৰণ কৰিলে—ব'লা
আমাৰ ঘৰলৈ—মাই তোমাক চান খুজিছে । ইউৰিয়াৰ ঘৰ
তাৰ পৰা খুব দূৰত নহয় । আগৰ দিনীয়া পুৰণি ঘৰ । ভিতৰলৈ
মোমাওতেই ইউৰিয়াৰ মাকে তাহাঁতক অভ্যর্থনা কৰি ক'লে—

আঁতা বোপাই আঁতা, এই দুখীয়া মানুষৰ ঘৰত যে চোমালোকৰ
নিচিনা সজ্জনৰ ভবিব ধূলি পৰি, ই মোৰ পৰম সৌভাগ্য।
তাৰ পাছত অৰুণ্ড হ'ল নানা কথা। কথাবতৰাৰ মাজেদি
ইউৰিহ'ই'ত ডোভডৰ মাক বাপেকৰ কথা সকলো জানি ল'লে।
ডেভিডৰ ইচ্ছা নাছিল যে কিবা কয়। ক্ৰমেই সি আলকাল
পাবলৈ ধৰিলে। কি বুলি তাৰ পৰা বাহিৰ হব ভাবিছে,
এনেতে হঠাৎ—

—আবে ডেভিড কপাৰফিল্ড নিকি ? তুমি ইয়াত ?
ডেভিডে দেখিলে মিঃ নেকবাৰ ছৱৰৰ আগত থয় হৈ আছে

—কেনে আতা ? সেই মদৰ ব'ৰখানাও এতিয়াও কা,
কৰিছ'মো ? পিছ মিঃ নিকবাৰে পুৰণি কথা উলিয়াও সঠিক
ভাৱে ডেভিডে সেই কথা চপ পিবৰ দাৰে আন কথা চিঃ বাৰ্ল
ক'লে—এই এতিয় ডাঃ ট্ৰেব ইফুৰত পঢ়াশুনা কৰিছা

—আকৌ পঢ় শুনা কৰিছা বুলি শুনি খুব সুখী হ'লে
ডেভিডে নিকবাৰৰ লগত হপ'ইতৰ পাৰাৰ কাৰ দলে। তাৰ
পাছত ক'লে—ব'লক আপোনাৰ স্ত্ৰীৰ লগত দে ॥ কৰি আহোঁ,
বছদিন দেখা হোৱা নাই।

ওচৰতে এটা চৰাইখানা। তাৰে এটা সৰু কেঠলীট এখন
চোকাৰ ওপৰত বহি আছিল নিচেই নিচৰাৰ। ডেভিডক দেখি
তেওঁ অৰাক হৈ গ'ল, (খুচিও) হ'ল তেওঁ।

ডেভিডে ক'লে—মঠ ভাবিছিলো, আপোনালোক প্লাহমাউথত আছে। প্লাহমাউথলৈকে আমি গৈছিলো—মিচেচ মিকবাবে ক'লে—কিন্তু তাত মিঃ মিকবাবৰ চাকৰী নহ'ল। তাৰ আফিচত মিঃ মিকবাবৰ নিচিনা বুদ্ধিমান মানুহৰ দৰকাৰ নাট। তাত আমাৰ যিবোৰ আত্মীয় আছে তেওঁলোক প্ৰথম ভৰসা দিছিল, কিন্তু আমাৰ কাৰণে একো নকৰিলে। এক সপ্তাহৰ পিছতে আমি আকৌ লণ্ডনলৈ ফিৰি আহিবলৈ বাধ্য হ'লো। তাৰ পাছত কোনোবাটী, কোনোবাটী ক'লে, মিড্ডেয়েত কয়লাৰ কাৰবাবত কিবা সুবিধা হব পাৰে, সেই কাৰণে হয়ৰ অৱস্থা এবাৰ চাবলৈ আহিলে। টাটাই আহি দেখিছা কাৰাব কৰিবলৈ চালে দিমান টকাৰ দৰকাৰ, মোৰ স্বামীৰ সমান টকা নাই। উপিনে হাততো আৰু টকা পটচা নাট। লণ্ডনৰ পৰা কিছু টকা অহাৰ কথা আছে, সেইটো নহালৈকে হোটেলৰ দেনা পৰিশোধ কৰি যাবোঁ নোৱাৰা হ'ল।

সকলো শুনি ডেভিডে বৰ দুখ পালে, জেপত টকা থকা হ'লে সি মিচেচ মিকবাবৰ হাতত নিশ্চয় দি আহিলেহেহেন।

সাক্ষাৎপৰত ডেভিডে থিৰকিয়েদি নাহিবলৈ চাই আছিল। তথাপি তাৰ চকুত পৰিল মিকবাবে আৰু ইউৰিয়া তিপে হাতত ধৰাধৰ কৰি বাস্তাইদ গৈ আছে। ইউৰিয়াৰ মুখত এটা বিনীত ভাৱ আৰু মিকবাব বেষ উৎক্ল। ডেভিড আচৰত হ'ল আৰু হিছয়েও হ'ল।

পিছদিনা সূক্ষ্মিয়া মিকবাবৰ হোটেলত ডেভিডৰ নিমন্ত্ৰণ আছিল। আহাবৰ আয়োজন হৈছিল প্ৰচুৰ। ক'ৰ পৰা মিকবাবে ইমান আয়োজন নবিলে ডেভিডে তাক ভাবি নেপালে। পৰম প্ৰসন্নমনে মিকবাবে ডেভিডক (ভূবি) ভোজন কৰাই এৰি দিলে।

পিছদিনা বাতপুৰা সাইট(১) বজাতেই ডেভিডে এখন চিঠি পালে। নিঃ মিকবাবে লেখিছে—

অকণমানি বন্ধু ডেভিড, লগুনৰ পৰা টকা গোৱাৰ আশা মোৰ আক নাট। সেই বুলি য মই তুখত একেবাৰে গা এ'ৰ দিম হেনে মানুহো মই নহওঁ। সেই দৰ তোমাক পাট এ'ৰ সজ্জা আমোদ কৰিলোঁ। চৰাহথানাৰ মালিকক এখন হেণ্ডনোট লোখ দি আজিযত ঠাৰ পৰা বি'য় ল'ম। চেণ্টা'দমৰ 'ভুত'ত টকা দিব নোৱাৰিলে, সি নালচ নৰিব ফলত হয়'তা আকোঁ। জঃ লৈ যাব লাগিব।...যাওক, সেটোবোৰ কথা আ'ক নভাবো। মোৰ অৱস্থা দাঁখ তুমি জীৱনত ঠিক পথত চলিবলৈ শিকিবা বুলি এট চিঠি লিখিলোঁ, ইাত—

তোমাৰ নিঃস্ব বন্ধু—

—উইল্‌ফ্ৰিড মিকবাব।

চিঠি পঢ়ি ডেভিড অভিভূত হৈ পৰিল।

(১৭)

ছাত্ৰ জীৱনৰ কেইটামান বছৰ য কোন পিনেদি পাৰ হৈ গ'ল, ডেভিডে (বুজিবো) নোৱাৰিলে। উইল্‌ফ্ৰিডৰ ঘৰত সি আনন্দত

আছিল, তাৰ পৰা বিদায় লবলৈ তাৰ বহু হ'ল। তাৰ উপৰি
এগানছক তাৰ ভাল লাগছিল। দুজনে ইমান দিন একেলগে
ভাই-ভনীৰ দৰে আছিল, সুখে দুখে একজনক বাদ দি ইজনৰ
নচলিছিল। এনেকুৱা বান্ধনীটিক এৰি আঁহিবলৈ সহজে মন
নেযায়, কিছু তাৰ পৰা ডেভিডৰ বিদায় লবলগীয়া হ'ল।

বুঢ়ীমাকে ক'লে—এতিয়া তোমৰ এনে এটা বিজ্ঞা শিক্ষিত
লাগিব য'বে তুমি গোটেই জীৱনটো উপাৰ্জন কৰি খাব পাৰা,
কিন্তু কোন অৰ্থকৰী বিজ্ঞাটো তোমাক মঠ শিক্ষালৈ দিম তাক
এতিয়াও একো ঠিক কৰিব পৰা নাহি। হঠাৎ বেগাব্ৰেগিতকৈ
মঠ একো কিৰিবো নোখোজো। বেগাব্ৰেগি য'ব এটা ভুল ব্যস্ত।
তোমাক ধৰাই দিওঁ, তেনেহলে 'গোটেই জীৱন'টো তুমি কষ্ট পাবা।
মঠ কেইদিনমান ভাব চাওঁ। তুমি সত কহ দন দৰ্শ-বিদেশত
ওলপ ঘূৰি আহাটো। তেনেহ'লে তুমিযা সম্পৰ্কে তোমাৰো অলপ
চকু মেল খাব।

বুঢ়ীমাকে টকা দিলে, বিছনাপত্ৰ বান্ধি লৈ ডোভড ওলাই
পৰিল।

আবেলি বেলিকা পিগোটিৰ ছোকা খত আঁহি ডেভিডে
দুৱাৰত ঢকিয়ালৈ পৰিলে। পিগোটিয়ে ছোকাৰ খুলি দিলে,
ডেভিডক তাই একেবাৰেই চিনিব নোৱাৰিলে, ক'লে—কি লাগে
আপোনাক?

ডেভিডে ক'লে—নিঃ বাকিচ ঘৰত আছেনে ?

বাকিচ এতিয়া পিগোটিৰ স্নানী ।

পিগোটিয়ে ক'লে—হয়, আছে, কিন্তু তেওঁৰ অস্থ, বিছনাত
পৰি আছে ।

—ব্ৰানডাৰষ্টোনলৈ তেওঁ এতিয়াও অহা যোৱা কৰে নে ?

—ভালে থাকিলে য'য় ~~এইটো~~

~~আজি~~ অ'পুনি সম্প্ৰতি তাইলৈ গৈব ? 'ম' তাই
এঘৰ মানুহৰ খবৰ জানিব খোজোঁ । ঘৰটোৰ মানসেন ? এৰা এৰা
মনত পৰিছে, "নৌড" ।

পিগোটিয়ে চক খাঙি উঠিল আৰু এখেজু শিঙলৈ গ'ল ।
ডেভিডে এতিয়া ক'লে—পিগোটি তুমি মোক চিনিবট
নোৱাৰিলা ?

—ডেভি ।

পিগোটিয়ে ডেভিডক সাবট মাৰি ধৰি ~~কিওঁ জব কৰে~~ কাঁচ
পেলালে । সাঁচ বহুৰ ছজনৰ দেখা সাক্ষাত নাট, ~~খাল~~ চ'লৈ পহুঁচ
ইমানদিন তুমোৰে ম'জতে লেখ-লেখি চলিছিল । নেই কাৰণে
পিগোটিয়ে ডেভিডক চহাং চিনিব পৰা নাছিল ।

পিগোটিয়ে ডেভিডক বাকিচৰ কোঠালৈ লৈ গ'ল । বাকিচ
ঘাৰৰ নিষত বিছনাত পৰি আছিল । ডেভিড গৈ তেওঁৰ ওচৰত
বহিলগৈ ।

বার্কিচতো বেজায় খুচি হাঁহি হাঁহি ক'লে—ঘৰত আমি কি নাম লেখাইছিলো মনত আছেতো ?

—মনত আকৌ নাই, সেটকথা লৈ আমি কিমান আলোচনা কাৰাছলোঁ ।

—কিমান দিনৰ পৰা মই বাঁজ আছিলোঁ মনত আছেতো ?

—বহুত দিনৰ পৰ্বাটতো ।

—গাব ক'ব গ ম'ৰ মনত কোনো দুখে নাই । পিগোটৰ নিচিনা ভাল ছাত্ৰ নী মই অক্ষ'দগা নাই । কি বুলিয়ে তেওঁক শংসা কৰিম বিচাৰি নেপাওঁ ।

বার্কিচে পিগোটৰ হাতত এটা গিনি দ' ক'লে—আজি ডে'ভিড আহছে, এটা ভাল বকমৰ ভাজৰ ব্যৱস্থা কৰা ।

কেইঘণ্টামান পৰম আনন্দত কটাই প্ৰচুৰ আশাবাদি কৰি বাতি প্লাটে টামান বজাত ডে'ভিড ঘৰৰ পৰা ওলাই পাবল । সাগৰৰ কাষত কু'বোঁতে কু'বোঁতে অ'হি পালেহি মিঃ পিগোটৰ নাওঁঘৰ' । ভা'ৰত সোমাইয়েই দেখে ঘৰৰ আৱহাওয়া আনন্দৰ উদ্ভেজনাত গৰম হৈ উঠেছে । মিঃ পিগোটয়ে খুব হাঁহিছে আৰু তেওঁৰ আগত তেম আৰু গাম টি হৈ আছে । ডে'ভিডক দেখি-য়েহ হিমচ চিঞাঁৰ উঠিল—মাষ্টাৰ ডে'ভি; মাষ্টাৰ ডে'ভ আহছে ।

মিঃ পিগোটয়ে ডে'ভিডক সাদৰ অভ্যর্থনা জনালে ক'লে

আচৰিত ব্যাপাৰ ঠিক আজিয়েই আপুনি আঁত পৰিল? আজি
বৰ আনন্দৰ দিন—এমিলিৰ লগত হেৰৰ বিয়াৰ ঠিক হ'ল।

এমিলিয়ে লাজ পাঠি ওচৰৰ কোচ সিটোলৈ পলাই গ'ল।
হাঁহি আৰু গল্পত আৰু দুঘণ্টামান কাটি গ'ল। বিদূট আৰু
চৰবত খাট ডেভিডে সইতৰ ওচৰৰ পৰা নিদায় ল'লে।
পিগেটিৰ ঘৰত ডোভডে ১ দিনমান কট'ল। কোনোদিনবা
সাগৰৰ বালি ৮ ঘণ্টা বহু চৌৰ গল্পম শুনে, কোনোদিনবা
ব্ৰান্ডাৰেটোনলৈ গৈ ন ক'বা পৰা সাধিকটৰ ওচৰত চি গাছৰ
মনে বহি থাকে। গাৱত আৰু চন' মানুহ চকুত নপৰে। তবুও
বাৰ্ণাকালৰ পৰিচিত জগদ্বানত ডেভিডৰ বৃৰি ফাঁৰবনে
ভাল লাগে।

বুঢ়ীমাকৰ ঘৰন চিঠি অছিল—ডেভিডৰ কাৰণে লণ্ডনৰ এটা
হোটেলত তেওঁ বৈ আছে।

ডেভিড লণ্ডনলৈ উভতি অহাত বুঢ়ীমাক ক'লে—তোমাক
মই প্রোকটৰৰ নাম শিকাই দিম বুলি টিক ক'ব'হঁ, তুমি কি
কোৱা? প্রোকটৰৰ নাম প্ৰায় এটিনিগৰিৰ নিৰ্মাণ, আটন
ব্যৱসায়।

ডেভিডে ক'লে—আপুনি যি ঠিক কৰি দিব মই তাকে
কৰিম। কিন্তু তাতো বহুত টকা খৰচ লাগিব।

দেহিটোভো লাগিবই। হাজাৰ প্ৰ'উণ্ড খৰচ হ'ব।

—আপুনি মোক ইমান টকা খৰচ কৰি লেখাপঢ়া শিকালে, আকৌ ইমান টকা খৰচ কৰিব? ইমান টকা খৰচ কৰিবৰ ক্ষমতা আপোনাৰ আছেনে নাই ক’ব নোৱাৰোঁ। তাৰ উপৰিও মোৰ কাৰণে আপোন ব ইমান টকা খৰচ কৰা উচিত হবনে নাই ভাব চাব। মই নতলে আন কিবা কাম খঁত খৰচ কম হব—

বুঢ়ীমাকে ক’লে—মোৰ নিজৰ লৰা ছোৱালী নাই, তুমিয়েই মোৰ লৰা ব নিচিনা। তোমাক ঠিকমতে মানুহ কৰি তোলাই মোৰ জীৱনৰ লক্ষ্য। ‘তুমি যিদনা ফটাকানি পিন্ধি ধূলি-সানি ভিখ বাব দৰে মেৰ আগত আহি থি। তৈছিলাতি, সেটাদন খালি মোৰ তামাৰ মৰা দাপুৰ কথা মনত পৰিচন। তোমৰ দেউতাৰ বৰ আত্মীয় মই হব পৰিলে তেনে তেনে হয়তো এনেদৰে তোমৰ মাৰাৰ মৃত্যু নহ’লোঁতেন। সেই কথা ভাবিয়েই সেই দনা মই তোমাক কোণাত তুলি লৈহিচোঁ। মোৰ সেই আশা আজি সফল হৈছে। এতিয়া মোৰ যি আছে সকলোতো তোমাবেট। খাঁ মই আচ যি কেইটা দিন বাচ থাকোঁ তুমি মোৰ এতাত বৰেৰে সহ কৰি চলিবা, তেনেহ’লেই মই খচি হ’ম, খালি মনত ৰাখিবা তোমাৰ বুঢ়ীমাৰাই তোমাৰে নিচিনাই গোটেই জীৱনটো খালি দুখ পাতি আছিলে...! (শ্বাক) টকা পইচাৰ কাৰণ তুমি ভাবিব নেলাগে। কালিলৈ বাতিপুৱা আমি এটগিৰ ঘৰলৈ যাম।

পিছদিনা বুটীমাকে স্পেন্সেল আৰু জ'বিলৰ আকিত ডেভিডক ভৰ্তি কৰি দি আহিল। তাত আইন শিকাব কাৰণে হাজাৰ পাউণ্ড জমা দিব লগাত পৰিল।

তাৰ পাছত বুটীমাকে নদীৰ কাষত এটা দুমহলীয়া ঘৰ ভাৰা কৰিলে ডেভিড থাকিবৰ কাৰণে। ঘৰৰ মালিক 'ম'চচ ফ্ৰিপক বিশেষকৈ কই দি, তেওঁ যেন ডেভিডক যত্ন (কৰে) দিব লৰাব দৰে।

সকলো বন্দোবস্ত ঠিক কৰি পিছদিনা ডোভাৰ গ'লী ট্ৰেনত বুটীমাক ঘৰলৈ উঠি গ'ল।

(১৮)

এদিন ৰাতিপুৱা ডেভিডে এগনিচৰ এখন চাৰ্চি পান — সট- দিনাই এনাৰ দেখা কৰিবৰ কাৰণে বিশেষকৈ লেখা।

আবেলি সি এগনিচৰ ঘৰলৈ গ'ল।

বহুত দিনৰ মূৰত এগনিচৰ লগত দেখা, দুয়োৰে ভিতৰত বহুত কথাই হ'ল।

এগনিচে শুধিলে — ইউৰিয়া হিপৰ লগত তোমাৰ দেখা হৈছেনে?

— নাই হোৱা, সি জানে। এতিয়া লগনত আছে।

—ঈঃ আছে, মই অহাৰ এসপ্তাহমান আগতে সি ইয়ালৈ আহিছে। তাৰে তলাৰ আঁফিচলৈ সি সদাই আহে। তেওঁ এটোবাৰ তাৰ মতিগতি খুঁজি ভাবি যেন নেলাগে। মোৰ সন্দেহ তৈছে সি বোধহয় দেউতাৰ আঁফিচৰ অংশীদাৰ হ'বৰ চেষ্টা কৰিব লাগিছে।

—কী। ডেভিডৰ চকুটো আলি টুটিল— তাৰ ইমান ডাঙৰ ছ'সাইস হৈছিল। তি. তাক একো নক লানে ?

মই কি ন'ম ? 'ইউনিফৰ্ম' বৰ দৰে। সি সময় আৰু সুযোগ বুজি দেউতাকৰ লগত মোৰ মূৰে ভিতৰত গানি পেলুৱাইছে। দেউতাক গিফা তাক ভয় কৰে। এতিয়া তাক অংশীদাৰ কৰাৰ ব্যৱস্থাৰ আৰু উপায় নাই। দেউতাৰ বোকা হৈছিল। বহুত পাতল হৈ যাব। তেওঁ শাস্তি পাব। এই কথা ভাবি মই কোনো আপত্তি কৰা নাই। মোৰ কাৰণেইতো তেওঁৰ যত চিন্তা। ইয়াৰ উপৰিও আকৌ তেওঁক নিব্ৰত কৰোঁ কিয় ?

শেষত এগনিচে চকু পানি টুকি টুকি ক'লে -মই 'খালি' 'মোনাৰ' এটা অস্ত্ৰবান্ধ কৰিছোঁ, 'চিপৰ' লগত তুমি বন্ধুভাৱে বহুত বাখিবা। দেউতাৰ কথা ভাবি মোৰ কথা মনত বাখিবা। তুমি তাক ক্ষমা কৰিবা।—

পিছদিনা এগনিচৰ ঘৰত ডেভিডৰ নিমন্ত্ৰণ আছিল। 'ইউৰিয়া'ও আছিল তাত।

খোঁজা লোঁজা শেষ কৰি ছ'য়া একেলগেই বাহিৰ হ'ল।
ডেউভাউ ক'ল—ব'লা মোৰ ঘৰত একাপ কফি খাট আহিলা।

—কিন্তু মোৰ নিচিনা এজন নগণ্য মানুহ কি আপোনাৰ
লগত কফি খাব যোৱা ?

—ভাব কাৰণে কি? ব'লা ব'লা—

—নিশ্চয় নিশ্চয়। মই আনন্দোৰ ঘাম—

ঘৰ পাট উঠিয়াত বহুবাট কফি তৈয়াৰী কৰিবলৈ
আয়োজন কৰিলে।

উঠিয়াট ক'লে—সঁচাকৈয়ে মিঃ কপাৰফিল্ড, আপুনি মোৰ
কাৰণে কফি তৈয়াৰী কৰিব এট কথা মই কল্পনা কৰিবো
নোৱাৰিছোঁ। মোৰ অদৃষ্টৰ চকা বোধ হয় ঘূৰি গৈছে।
কেইবছৰমান আগতে আপুনি মোক কৈছিল মনত আচ্চনে কি
যে, এদিন মিঃ উইক্‌ফিল্ডৰ কাৰণৰ নাম হব মেচাৰ্চ উইক্‌ফিল্ড
এণ্ড ছিপ। সেট দিনাট আপুনি মোৰ মনত ডাঙৰ হবৰ ইচ্ছা
জগাই দিয়ে। তেতিয়া সেইটো অসম্ভৱ যেন বোধ হৈছিল, কিন্তু
সেইকালটো বোধহয় সেটো সম্ভৱ হব। তবে মই এজন নগণ্য
মানুহ, মিঃ উইক্‌ফিল্ডৰ অংশীদাৰ হবৰ সমান যোগ্যতা মোৰ নাই।

একাপ কফি শেষ কৰি উঠিয়া আকৌ একাপ ল'লে। তাৰ
পাছত কবলৈ আৰম্ভ কৰিলে তবে মোৰ এটা সাক্ষ্যনা কি জানা
কপাৰফিল্ড মই নিতান্ত নগণ্য হৈয়ো মিঃ উইক্‌ফিল্ডৰ উপকাৰ

কবিতা পাৰিছোঁ, আৰু তেওঁক ছৰ্দ্দিনৰ পৰা উদ্ধাৰ কৰিব পাৰিছোঁ। যাওঁক সেইবোৰ কথা, বহুত বাতি হ'ল, আপুনি বোধ হয় মোৰ ওপৰত খং কৰিছে

ডেভিড ক'লে নাই নাই। আমি আৰু দেৱীত মোহিত।
যি কব খুজিছে কিওনো?

ধন্যবাদ মাষ্টাৰ কপাৰফিল্ড মই আপোনাক বিশ্বাস কৰোঁ, আপুনি মোক এবাৰ কৈছিল যে মনত আছেনে? এগনিচৰ নিচিনা ছাবালী নাহ। কথাটো মই পাচৰা নাহ। মই এগনিচক নিয়া নৰ ম বুলি স্থিতি কৰিছোঁ। আৰু এতিয়াৰ পৰা সেই কাৰণ মই সকলো বন্ধমে প্ৰস্তুত হৈছোঁ। জানোতো মই অতি নগণ্য মানুহ, মোৰ আটাই অতি নগণ্য ঘৰৰ জীৱনী।

খঙত ডেভিডৰ ভিতৰে ভিতৰে জ্বলি উঠিল। ইচ্ছা হৈছিল যেন এডাল তপত চিকোৰে ছয়তানটোক গাঁথি পেলাই জুইত দি চিক্ কাৰাবৈয়াৰ কৰে। কিন্তু এগনিচৰ কাৰণেই তাক কবিতা নোৱাৰিলে। এগনিচে তাক বন্ধু হৈ থাকিবলৈ অনুৰোধ কৰিছে। কোনো বন্ধমে নিজক সংযত কৰি ডেভিডে শাস্ত ভাবে শুধায়—আপুনি এগনিচক বিয়াৰ কথা কৈছেনে?

—নাই ন ই মিঃ কপাৰফিল্ড, আপোনাৰ বহিৰে মই কাৰো এই কথা কোৱা নাহ। হীন ছবৰস্তাক মই অসম্পূৰ্ণ উদ্ভাৱিত কৰিছোঁ, তাইৰ বাপেকক মই নানা দুয়োগৰ পৰা বন্ধা কৰি আহিছোঁ।

সেইকথা যেতিয়া তাই ভালকৈ জানিব, তেতিয়া পিহতক
ছোলালীয়া নিশ্চই মোৰ ওপৰত সদয় হব।

বদমাচটোৰ মনৰ কথা গাৱঁয়া ডেভিডৰ ওচৰত স্পষ্ট হৈ
উঠিল। এই কলিকাতাৰ **পাৰগুটো** এগনিচৰ স্বামী হব ভাবিবলৈকো
ডেভিডৰ কষ্ট হৈছিল।

ইপিনাকি কথা কওতে কওতে বাতি **এটা** বাজি গ'ল।
ইমান বাতি হিণে আক ঘৰলৈ **উভটি** য'লৈ নোহাবিলে।
ডেভিডৰ ঘৰতে সেই বাতি তাৰ কটাৰ লগত পৰিল।

পিছদিনা বাতিপুৰা সি গুচি যোৱাৰ পিছতহে ডেভিডৰ
মনটো মুকলি হ'ল। তাৰ বোধ হ'ল যেন বাতিৰ একাৰ ইমান-
পৰে তাৰ ঘৰৰ পৰা বিদায় ললে।

(১৯)

তাৰ পিছত স্পেনলো আৰু জাকিলত ডেভিডৰ শিক্ষানবীচী
আৰম্ভ হ'ল। দুই সপ্তাহমানৰ পিছত, মিঃ স্পেনলোৱে, এদিন
ডেভিডক তেওঁৰ ঘৰলৈ নিমন্ত্ৰণ কৰিলে। নবউত বাগান থকা
সুন্দৰ এটা ঘৰত তেওঁ থাকে। তেওঁৰ ঘৈণীয়েক বছৰি হ'ল
চুকাৰ। একমাত্ৰ কথা ডোৰাৰ বাহিৰে তেওঁৰ ঘৰত আৰু
কোনো নাই। ডোৰাই পোৰচৰ এখন ইন্ধুলৰ পৰা পঢ়াশুনা।

শেষ ক'ৰ সম্পত্তি উদ্ধৃতি আছিলে।

মিঃ স্পেনলোৱে ডেভিডক লগত ডোবাৰ পৰিচয় কৰি দিলে।
অপুৰ সুন্দৰী ছোৱালী; যেন স্বৰ্গৰ কোনোবা অপসী।
যোৰুৱা সুন্দৰ তাইৰ ডিঙ তেনেকুৱা সোৱাদী ত ইৰ মাত্ৰ।

আৰু এগৰাকী মহিলা ইমানপৰ ডোবাৰ ওচৰত থিয় হৈ
আছিল। এইবাৰ তাত কথা ক'লে—মিঃ কোপাৰফিল্ডক মই
আগ'ঘণ্টা দেখাছোঁ।

মাঃ শ্বাম ডাভিড চক খাতি উল্লে। সেটপিনে চাতি দেখে
মচ মা ষ্টান। ক'লে—মিচ্ মাৰ্ড'পান, আপুনি ইয়াত?
তাপোনাৰ ভায়েক ভালে আছাতা?

—মিঃ মাৰ্ড'ষ্টান ভালে আছে—। ধন্যবাদ।

মিঃ স্পেনলোৱে ক'লে—তামালোকৰ আগৰে পৰা পৰিচয়
আছে দেখিছোঁ।

মিচ্ মাৰ্ড'ষ্টানে ক'লে—হয়। আমাৰ ভিতৰত দূৰ সম্পৰ্কৰ
এটা অস্বীকৃতি আছে। তবে বছৰদিন দেখাশুনা নহৈ। নাম
জুশুনা হ'লে চিনিব নোৱাৰিলোঁ হয়।

মিচ্ মাৰ্ড'ষ্টানে তাত ডোবাৰ সজিনী হচনে কাম কৰে।
ডেভিডক একোয়ৈ নৈ নাতি নি ক'লে—ডেভিড, ইয়াত আমাৰ

পাৰিবাৰিক কথা নোহোৱাটো ভাল। অতীতৰ কথা আমি
পাহৰি যাব লাগিব।

ডেভিডে ক'লে— আপুনি আৰু আপোনাৰ ভায়েকে মোৰ
লগত যি বাস্তৱ্য কৰিছিল, মই তাক .চাহব'ও নেপাহৰোঁ।
মোৰ আইৰ লগত আপোনাৰ লগত ভাল বাস্তৱ্য কৰা নাই।
কি সেইবোৰ কথা তুমি ভাল লাচন। এবিধে আপোনাৰ
চাকৰিটো যাব। সেই কাৰণে আপোনাৰ কথা মই ইয়াত
জুলিছোঁ।

ই কথা সন্ধানত ডা. ড. ড. ড. ক'লে— মিচ. মাৰ্গাৰেট
মই চকুৰ দৰে .চাহব'ও নেপাহৰোঁ।
বুড়ী নীক মোঃ সজিনা কবি ৰাখিছে মই বুজিব নোৱাৰোঁ।
মুখখন সদায় একো হৈ থাকে, যেন পোৰা কোটা হৈ।

সেই দিন সিহঁতৰ ঘৰৰ পৰা জি অহাৰ পাছত ডোৰাৰ
কথাৰে .ডা. ডা. মনতে জুৰ খাইছিল। সন্ধ্যা গমগমে ডোৰাৰ
মুখখন তাৰ চকুৰ আগত ভাঁহি উঠিবলৈ ধৰিলে।

ডেভিডে এদিন পিঙ্গাটিৰ পৰা এখন চিঠি পালে—মিঃ
বাকিচৰ বৰ অসুখ। তোমাক এৰি চাবলৈ বিচাৰিছে।

সেইদিনাটো অবেলি সি বাহিৰ হৈ পৰিল।

হঠাৎ এটো গৈ পাওঁত ৰাত হ'ল।

মিঃ বার্কিচৰ অৱস্থা সঁচাকৈয়ে ভেটিয়া কৰা যেন। পিগোটিয়ে ক'লে কথা বন্ধ হোৱাৰ আগলৈকে খানি জোমাৰ নাথকে কৈছে।

মিঃ বার্কিচ বৰ কাশৰ ওচৰলৈ যুখ লৈ গৈ পিগোটিয়ে ক'লে বার্কিচ চোৱা সন্ধান আহিছে। চোৱা মাষ্টাৰ ডেভিড আছিল। তাৰ লগত কথা নোকোৱানে? কোনো উত্তৰ নাই। ডেভিডৰ চকুৰ পানি ওলাল।

পিগোটিয়ে আক এৰাব তেওঁৰ হাণৰ ওচৰলৈ যুখ লৈ গৈ ক'লে—বার্কিচ চোৱা—মাষ্টাৰ ডেভিড আহিছে।

এইবাৰ যেন বার্কিচে শুনিবলৈ পালে। চকুতো চালে। ডেভিডক চান পালে। হেণ্ডচক কাৰবৰ কাৰণে হাতটো আগলৈ দিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। তাৰ পিছত হাঁহি কৈ উঠিল—বার্কিচ এতিয়াও বৰ জী আছে।

তাৰ পাছতে আকৌ অজ্ঞান হৈ পৰিল।

আক তেওঁৰ জ্ঞান উৰুটি নাছিল।

ব্ৰানডাৰষ্টোনৰ যি গিৰ্জাত ডেভিডৰ মানব সমাধি হৈছিল, বার্কিচৰ মৃতদেহৰো তাতেই সদগতি কৰা হ'ল।

বার্কিচে এখন উইল কৰি গৈছিল। সেইখন পঢ়ি ডেভিড

অবাক হৈ গ'ল। বার্ষিকে তিনশতাব্দ পাউণ্ড জমাই থৈ গৈছে।
সেই টকাখনি তেওঁৰ অৰ্ধমানৈ ডেভিড, এমলি আৰু
পিগোটৰ মাজত সমান ভাগে ভাগ হৈ যাব।

পিগোটক লগত লৈ ডেভিড গুনলৈ উভট আহিল।

(২০)

এদিন আবেগি অফিচৰ পৰা আহি ডেভিড অবাক হৈ গ'ল।
বুঢ়ীমাক আৰু 'ডকেত'ৰ ঘৰত বাহ চাহ খুন্দ আছে। ঘৰৰ
যিমানবোৰ বস্তু-বাহানি সকলো তেওঁ লগত লৈ আহিছে।
মোৰ টকা পইছা যিমান আছিল এটা কিৰিবাব গোলমালত
সকলো ডুবিল, খালি ঘৰখন আছে, সেইখনকো ভাৰ দি এতিয়া
লৈৰ লাগিব। তুমি মোক ইয়াতে ওচৰতে শুবৰ এটা কিঠাপা
ঠিক কৰি দিয়া। তাতেই জীৱনৰ বাকী দিনকেইটা কটাই দিম।

বুঢ়ীমাকে খুঁষ শাস্ত ভাবে বথা ক'লেও ডেভিডৰ মনত ধুমুহা
ববলৈ ধৰিলে। এতিয়া কাৰ খৰচত লেণাপটা চলাব সেইয়ে এটা
প্ৰশ্ন হৈ উঠিল।

গোটটো ৰাতিটো ভাবি ঠিক কৰিলে—পঢ়াশুনা ইয়াতে শেষ
কৰি ৰোজ্জুগাৰৰ চেষ্টা কৰিব লাগিব। তবে স্পেনলোৰ কামত
ভৰ্তি হওঁতে সি এহাজাৰ গিন জমা দিছিল। কামটো শিকা

নহ'ল। যদি সেই হাজৰ গিনিৰ অলপ এতিয়া ফিৰত পোৱা যায় তাৰে এটা বান্ধুকা কাৰণ লাগিব।

পিছদিনা শেৱালৰ বা উঠিয়েই ডেভিড স্পেনলোৰ অফিচলৈ গ'ল। সকলো কথা শুন স্পেনলোৱে ক'লে—শুন বৰ দুখ পালোঁ কোপাৰফিল্ড, আনাৰ কামত টকা ফিৰত দিয়াৰ কোনো বীতিতো নাই। তাৰ উপৰিও কাৰণৰ মোৰ নিজৰ অকলশৰীয়া নহয়, মিঃ জাৰ্কিন্স আছে। তেওঁ ইয়াত একেবাৰেই ৰাজী নহয়।

—মই যদি মিঃ জাৰ্কিন্সক ৰাজী কৰাব পাৰোঁ ?

—মই জানো তেওঁ ৰাজী নহয়।

আৰু কথা নচলে। টোকা আশা ৰি দি হতাশ মনেৰে ডেভিড ঘৰলৈ উভটি আহিল।

দুদিনৰ আগতে মুখামুখি হোৱাৰ কাৰণে ডেভিড মনে মনে হেঁচুৱাৰ হৈছিল। এনে সমস্যাও এদিন খেন ভাবা গ'বী আছিল তাৰ দুৱাৰ মুখত থিয় হ'লহ। গাৰীৰ পৰা নাৰ্মিল এগনিচ। ডোভেডে হাতক ঘৰৰ পিঠিবলৈ লৈ গ'ল।

বুটীমাকে ইয়াৰ ভিতৰতে এগনিচলৈ চিঠি লিখিছিল, সেই চিঠি পাঠিয়েই এগনিচ আহিছে বুটীমাকে লগত দেখা কৰিবলৈ।

কথায় কথায় এগনিচে গলে—উউবিয়া তপ দেউতাব কাববাবব
অঞ্জীদাব হৈছে। তাৰ পছত পৰা তেওঁৰ মাক পিতৈক আমাৰ
ঘৰত থকৈ ঘৰৰ ব্যৱস্থা এতিয়া একেবাবে চলি গৈছে।
ইন্ধুলত পঢ়াৰ সময়ত যি ঘৰ ভোভাড দোখিছিল, সেই ঘৰ আক
নাই। সুপ্ৰসময় উউবিয়াই দেউতাব পিছে পিছে ঘূৰ ফুৰে।
দেউতাব সকলো অৱৰ্ণাওৰ মূল দিয়েই।

ডেভিডে ক'লে মে'ৰ যদি শক্তি থাকিলাহঁতেন মই তাক তাৰ
পৰা দূৰ কৰি দিলোহঁতেন।

তাৰ পছত বুঢ়ীমাকে নিজৰ ভগা বিপৰ্যয়ৰ কথা ক'লে,
যিমানবিলাক কাববাবত তেওঁৰ টকা খাটিছিল তৰ প্ৰত্যেকটো
দেউলীয়া হৈ গৈছে। এতিয়া ঘৰটোৰ ভাৰা কিটকাৰ বাহিৰে
শাক কোনো বংশান নাই। বছৰত হাতো সত্তৰ পাউণ্ড ভাৰা
পোৱা যাব, কিন্তু তাৰে বুঢ়ীমাক, ডিগ আৰু ডেভিড তিনিটা
প্ৰাণীৰ চাৰলব কেনেকৈ।

ডেভিডে ক'লে— মই এটা কামকাজ যোগাব কৰি লওঁ।

এগনিচে ক'লে— তেনেকৈ হুমি এটা কাম কৰা। ইন্ধুলৰ
সেই ষ্ট্ৰ চাহাবক তোমাৰ মনত আছেতো? তেওঁ এজন
চেফ্ৰেটাবী হিছাবিছ। পুৰণা ভাত্ৰ পালে তেওঁ খুচি হব।
কানিলৈ আবেলি তেওঁৰ লগত এবাৰ দেখা কৰানা?

তেতিয়াই বহি ডেভিডে ডাঃ ব্রুনে এখন চিঠি লেখি দিলে
যে তেওঁ কাইলৈ বাতিপুৰা মহটাব সময়ত তেওঁৰ লগত দেখা
কাৰিব।

ইয়াৰ ভিত্তবতে মিঃ উইকফিল্ড আৰু ইউবিয়া হিপ আছিল
পবিল। মিঃ উইকফিল্ড আৰু চানৰ নোহাৰি। চকু দুটা
বঙা, গাটোও ঘেন কাঁপিব লাগিছে। আৰু তেওঁৰ পিছৰ পৰা
ইউবিয়াই হাঁহিব লাগিছে চয়তানৰ হাঁহি।

কথায় কথায় উইকফিল্ড ক'লে—ইউবিয়া হিপ খুব কামৰ
মানুহ। তেওঁক অংশীদাৰ পাঠি মোৰ বহুতো দুৰ্ভাগ্যন। দূৰ
হৈছে।

ইউবিয়াই গদগদভাবে কলে—তেওঁ মোক বিশ্বাস কৰে,
মৰম কৰে, এটোয়ে মোৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ পুৰস্কাৰ, ইয়াৰ বাছি
মই একো নিবিচাৰোঁ। মিঃ উইকফিল্ডৰ দুৰ্ভাগ্য লাগব কৰিবৰ
কাৰণে মই সকলো সময়তে চেষ্টা কৰোঁ। সেই কাৰণেই তেওঁৰ
শৰীৰটো অসুস্থ ক বহুত ভাল হৈছে। নহলে মিঃ
কোপাৰফিল্ড।

মুখৰ আগতে মানুহে এনে মিছা কথা কব পাৰে তাক
ডেভিডে ভাবিবোঁ পৰা নাছিল। ইউবিয়াৰ মুখৰ পিনে চাই

জ্যৈষ্ঠ বোধ হ'ল, ইউৰিয়া এটা বড়ো থৈক-শিয়াল ধূঁতামৌৰ
প্ৰতিমূৰ্ত্তি।

ডেভিডে পাহৰিলা। ডাঃ টুৰ লগত দেখা কৰিলে।
বছৰেকত ৭০ পাউণ্ড দৰমহাৰ হেণ্ডৰ চেক্ৰেটাৰী হিচাবে কাম
আৰম্ভ কৰি দিলে।

চটহেণ্ড শিকিলে প্ৰচুৰ অৰ্থাগম হয় বুলি ডেভিডে শুনিছিল।
এখন চটহেণ্ডৰ কিতাপ কিনি অস বী তমত অভ্যাস আৰম্ভ কৰি
দিলে।

ইয়াৰ ভিতৰত এদিন ছপৰীয়া স্পেনলেৰ আফলৈ
যাওঁতেই তেওঁ ডেভিডক নিজৰ কমনৈ মাতি দিয়াৰ নিচ
মাৰ্ডষ্টোনে তাকে আহিল। স্পেনলোৱে ক'লে—'নচ' ম াষ্ট ন,
চিঠিবোৰ হেণ্ডক দখল কৰাচান—

মিচ' মাৰ্ডষ্টোনে তেওঁৰ হেণ্ডবেগৰ ভিতৰত পৰা এজাপ চিঠি
বাতিৰ দিবে।। স্পেনলোৱে ক'লে—এইবোৰ সি তানাহইতো
লেখা কোপাৰফিল্ড।

চিঠিবোৰ দেখি ডেভিড ক'লে—এবা, এইবোৰ নাৰেই চিঠি
সঁচা।

মিচ' মাৰ্ডষ্টোনে ক'লে—এই চিঠিবোৰ ডেভিড ডাবাক
লেখিছে, মই কোলালৰ এই বাৰ সংগ্ৰহ কৰিছোঁ।

—এট চিঠি'বাব লেখা তোমাৰ নব অন্তায় হৈছে মাটি'ব
কোণাৰ ফল্ড—স্পেনলোৱে ক'লে।

—মই ডাৰাক বিয়া কৰাম বুলি ঠিক কৰিছোঁ।

—চুপ কৰা। মোৰ ছোৱালীৰ পদাৰ্থ্যাদাৰ কথা তুমি ভাবি
চাইচানে? কেনেকুৱা বংশত আৰু দৰাত তাইৰ বিয়া হোৱা
উচিত তাক ভাবিছানে?

মোৰ সকলো টকাপইচা মোৰ ছোৱালীৰেহ পাব, তাক জানা?

—মই টকা পইচাৰ কাৰণে আপোনাৰ ছোৱালীক বিয়া
কৰাব খোজা নাই।

—চুপ কৰা। মইয়ো তোমাক কি দিছোঁ, তোমাক বিয়া
কৰালে মই ডে'ৰাক মোৰ সকলো সম্পত্তিৰ পৰা বঞ্চিত
কৰিম। তবে তুমি যদি তাইৰ শুভাকাঙ্ক্ষী হোৱা, তেনেহলে
তাইৰ কথা পাহৰি যোৱা আৰু মই ইয়াৰ ভিতৰতে তাইক
আকৌ পেৰিচলৈ পঠিয়াই দিও পঢ়াশুনা কৰিবলৈ। কি কৰা
উচিত তুমি ভাবি চাব'গৈ।

ডে.ভে.ডে চি স্তত মুখে নিজৰ চকীত আহি বহিল। তাৰ পৰ
পিছত 'মঃ স্পেনলোক এখন চিঠি লেখিলে:

“মোৰেই অন্তায় হৈছে। ডোৰাক এই কাৰণে আপুনি

দোষী নকৰিব। আপুনি মাক ক্ৰমা কৰিব।”

পিছাদনা শনিবাৰ। ডেভিডে অফিচলৈ গৈয়েই শুনিলে
মিঃ স্পেনলোৰ হঠাৎ মৃত্যু হৈছে। বাণ্ড চহৰৰ পৰা ফটন চলাই
আহোঁতে, ঘোঁৰাৰ লগাম চাঙা তেওঁ গৰাৰ পৰা পাৰি যায়।
সেইয়ে অস্ত্ৰ ন হ'ল আৰু জ্ঞান ফাৰি নাই।

পিছত তেওঁৰ বিষয় সম্পত্তিৰ ব্যৱস্থা কৰিবলৈ গৈ দেখা গ'ল
যে তেওঁ যি উপাৰ্জন কৰিছিল, খৰচ কৰিছিল তাতকৈ বেচ,
বহুতো টকা ধৰি। দনাৰ দ'যত ঘৰৰ (বস্তু হ'ল) লৈ
গ'ল। ঘৰটো বিক্ৰী হৈ গ'ল। শেহত ডোৰাৰ কাৰণ মাত্ৰ
থাকিল এচাক্সৰ পাউণ্ড।

এতিয়াও আৰু ডোৰা ডাঙৰ মানুহৰ ছাৱালী নহয়।
দুখীয়া ডেভিডক বিয়া কৰিবলৈ আৰু এটিব কোনো বাধা
নেথাকিল। ইয়াৰ ভিতৰতে ডেভিডৰ আত্মা এটিহে।
চৰ্টেণ্ডত পালামণ্টৰ বক্তৃতা দেখি সখৰ কাগজ কৰণ
পঠিয়াই দিয়ে। তাৰ উপৰিও সাময়িক পাত্ৰকাৰ সৰ্ব্বক
প্ৰৱন্ধ লিখিও কিছু কিছু টকা পায়।

এইখন বিয়াত আটাইটো স্ত্ৰীও ল ডোভডৰ বুঢ়ী হ।

(୨୬)

ତାଙ୍କ ପିଛନ୍ତି ପ୍ରାୟ ଡେକ ବହୁମାନ କାଟି ଗৈରେ । ହର୍ତାଏ ଏମିନ
ଡେଡ଼େ ଏକ୍ସ ଚିଠି ପାଲେ; ମି: ମିକବାବେ ଡେଡ଼େକ ନିସନ୍ନ
କାବେ । ତାବ ଆକ୍ସିୟୋବାକୋ ଜଗତ ମେ ଯାବମେ ଲେଖିଛେ ।
ବିଶେଷ ଜକବୀ କଥା ଆଛେ ।

ମିକବାବେ ଏଡିକ୍ସ ଟ୍ରୋକ୍ସିକ୍ସ ଅକ୍ସିକ୍ସ ଡାକରା କରେ । ମି:
।ହମେ ଡେଡ଼େ ଧାବବେର ଯାବି ମି ନିଜକ କାମତ ନିୟୋଗ କରିଛେ,
ଚୁକ୍ତି କାବି ମେଛେ ସେ ମିକବାବେ ଇୟା ଓ ଯି କାମ କବିର ବାହୁରକ୍ଷ
ତାକ ପ୍ରକାଶ କବିର ନୋରାବେ ।

ଟ୍ରୋକ୍ସିକ୍ସ ଘରର ଅକ୍ସିକ୍ସ କମତ ମିକବାବେ କାମ କବି ଆଛିଲ,
ଡେଡ଼େକ ଯାଡ଼େକ୍ସ ସାମବେର ଅଭାର୍ଥନା ଜନାଲେ ।

ଡେଡ଼େକ୍ସ ଶୁଧିଲେ—ବାପାବିକି କଠକଚୋନ ।

ତେନେ ବିଶେଷ ଏକୋ ନହୁ—ମିକବାବେ କ'ଲେ—ଚୁ'ବ. (ଜୋରାଚୁବି)
ଛୁ'ତାନି, ବଡ଼ସନ୍ନ ସକଲୋ ଶୁଣ ଆତି ଏକେଟା ମାନ୍ନହର ଗାତେ
ଜାନ୍ନାଛୁହି—ସେଟି ମାନ୍ନହଟୋ ହେଛେ ହିପ । ଆହକ ତାବ ଜଗତ
(ଆପୋନାବି)ଦେଖା କବାଇ ମିଡ଼ି ।

ମିକବାବେ (ଚିଧ) ସକଲୋକେ ହିମର (କାଷ୍ଠାମୀମେ) ମେ ଗ'ଲ ।

ହିମେ ଇମାନବୋର ମାନ୍ନହକ ଏକେଲଗେ ଦେଖି ପ୍ରଥମତେ ଆଟବିତ

কৈ গৈছিল। তাৰ পিছত **কট** উঠিল - আচক আচক,
আগোনালোকৰ সকলোকে একেলগ দেখা পালে।। ই মেৰ
পৰি সোভাগা। বচক, বচক—

সকলো বসিল।

মিচ **এগনিচক** এব পৰিওবা হ'ল।

ভাপ ক'লে—মি: মিকবাৰ তুমি তেনতাল এতিয়া কাম
কৰাগৈ—

কিন্তু মিকবাৰৰ যাবৰ কোনো লক্ষণ দেখা নগ'ল।

—কিন্তু তুমি এতিয়াও তথাক স্থায় হৈ আছে ন? উউ-
বিয়াই ক'লে।

—মোৰ ইচ্ছা—মিকলাবে ক'লে।

—বুজিছোঁ, তোমাৰ তাক ইয়াত চাকৰী কৰিবৰ ইচ্ছা নাট।

তুমি যোৱা, তোমাৰ পাওনা পণ্ডা এতিয়াই তুমি লৈ যোৱা।

—তোমাৰ বহুতো পাওনা। এই তোমাক দি দিছোঁ。
বদমাইচ।

ইউৰিয়াইট টুক খাট উঠিল, তাৰ পিছত কথাটো গম ধৰিব
পাৰি ক'লে—ও। এইটো এটা নিয়মমতে বচন।

পৰিচয় দিম, যি উপৰি ভাঙলাক হ'লেও ভিতৰি চয়তানৰ বাহিৰে একো নহয়। মোৰ জন্মৰ পৰা মই দাবিদ্বৰ লগত যুদ্ধ কৰিছোঁ, অভাৱৰ হাতৰ পৰা মুক্তি পাবৰ কাৰণে মই উটকফিল্ড এণ্ড হিপৰ কাৰবাবত সোমোওঁ। হুজনৰ নামে কাৰবাৰ চলোও, আচল কিস্তি গোটেটোৱেই হিপ আৰু হিপ-জানিয়াত হিপ, জুয়াচাৰ হিপ।

হিপে বেগানেগিকৈ কাগজখন ফাল পোৱাব চেষ্টা কৰিলে, কিন্তু মিকবাবে তৎক্ষণাত তাৰ হাতটোত এখনভাবে আঘাত কৰিলে যে হিপ যাতনাত চিঞৰ মাৰি উঠিল। মিকবাবে আকৌ পাটবলৈ আবন্ত কৰিলে—হিপে বাহিৰে এব ভক্ত আৰু অন্তৰঙ্গ বন্ধুৰ ভাও নৈ মিঃ উটকফিল্ডৰ সন্মুখীন কৰিছিল। তাৰ সব সময়তে চেষ্টা আচল কেনেকৈ মিঃ উটকফিল্ডক কাৰবাৰৰ পৰা আতৰাই দিয়ে। সেই উদ্দেশ্যৰে উটকফিল্ডৰ নাম হিপে হুতবাৰ জাল কৰিছে। মই এবছৰ তাৰ তলত কাম কৰিছোঁ, তাৰ ফলত তাৰ কোনো গুপ্ত কথা মোৰ অজানা নহয়। তাৰ বিৰুদ্ধে মোৰ (তিষ্ঠা) বেলেগ বেলেগ অভিযোগ আছে :

প্ৰথম : — হিপে মিঃ উটকফিল্ডক সদৰ নিচা ধৰাই দিছে। প্ৰচুৰ মদ হুয়াই যেতিয়া তেওঁৰ আৰু বাহাজ্ঞান নেথাক, তেতিয়া তেওঁৰ হুয়াই বহু দলিলপত্ৰ চহী বাট লয়। এই

দৰে মি: উইকফিল্ডৰ নামে বান্ধিব পৰা সম্পত্তি বাৰীয়া হাতৰ টনা উঠাই লৈ এনেকুৱা এটা কাৰবাৰত লগাইছে যি নামে কোনো কাৰবাৰেই ক'তো নহৈ। পিছত মি: উইকফিল্ডক দেখুৱাইছে যে কাৰবাৰ ফেল হৈ গৈছে, কিন্তু আচৰে টকাখিনি হিপৰ নামে বান্ধিত জমা হৈছে।

উটৰিয়াত (চিঞৰ) উঠিল — প্রমাণ কৰিব পাৰিবা ?

মিকবাৰে ক'লে নিশ্চয়ই। যি ষ্টিফেন (গুড়ি) পেলাইছিল। তাৰ হাতীবোৰ এতিয়াও মোৰ হাতত আছে।

মোৰ তৃতীয় অভিযোগ—উটনিয়া ভিণ্ডে সম্পত্তি এখন মিলিলে মি: উইকফিল্ডৰ নাম জ্ঞান কৰিছে। তাত মি: উইকফিল্ড এৰ ঘৰ-বাৰী, বস্তু-সামান্য হিচক বেচি দিয়ে, কাৰণ নকল হাত হিচক বেচি চালেই দেখা যাব যে তেওঁ সেনাৰ দায়িত্ব দেউৰিয়া হৈ গৈছে।

ষ্টেফেনটা অভিযোগৰ মত প্ৰত্যেকটো প্রমাণ কৰিব পাৰোঁ। টমান ডাঙৰ জুয়াচোৰাঠিক আশ্ৰিত নহলে মই আশ্ৰিত নেপাওঁ। ইয়াৰ কাৰণে মোক কোনেও একো পুৰস্কাৰ দিব নেলাগে আৰু মই কোনো লাভৰ আশাও নকৰোঁ। এটা পৰিয়ালৰ উপকাৰ কাৰণ পাৰিলোঁ। এইধে মোৰ লাভ। সেই কাৰণেই মই ইয়াত সামান্য দামহাত খাব আৰু অৰ্থকষ্টৰ মাজত অমায়িক

পৰিভ্ৰম কৰি এঠাবোৰ প্ৰমাণ সংগ্ৰহ কৰিছোঁ। এইবাৰ মোৰ
কৰ্তব্য শেষ হ'লেই, মই এটো দেশৰ পৰা গুচি যাম।

মিকবাবে কাগজখন ভাঁজ কৰি বুঢ়ীমাকৰ হাতত দিলে।

ইউৰিষাৰ মুখ শুকাই গ'ল। খোটালীটোৰ মাজতে এটা
লোহাৰ চন্দ্ৰক আছিল। বেগ'বেগিটো সইটো খুলি পেলালে, কিন্তু
চন্দ্ৰকৰ 'ভতৰত' লাহে ক'কজপত নেদেখি সি চৈতন্য উঠিল—
মোৰ কাগজখত কি হ'ল? চোব! সি চুব ধৰিছ।

—ঐ মই চুব কৰিছোঁ, গোমাৰ সকলো কৌন্তি প্ৰমাণ কৰিম
বুলি। বাতিপুৰা তুমি মাক চোব দিছিলো, তেতিয়াই মই চন্দ্ৰক
খুলি সি চুব বাহিৰ কৰি লৈছোঁ।

বুঢ়ীমাকে সকলো কথা চুপ কৰি শুনি আছিল, হঠাৎ তেওঁ
একে জাঁপেই ইউৰিষাৰ ডিঙিটো চেপ ধৰিলে। ক'লে—এই
বাৰ তোক মই চিন পাতিছোঁ। উৎকলিৰ কাৰবাবত টকা
খটুৱাই মই সৰ্বস্বান্ত হৈছোঁ। সেইবোৰ টকা তোৰে জেপলৈ
গৈছে। সেই টকাবোৰ মোক এতিয়াই দে। টুট আদায় কৰি
লোৱা।

সকলোৱে খুবলৈ বজাই গৈ কৰি বুঢ়ীমাকৰ হাতৰ পৰা
হিৰণ্য মুক্ত কৰিলে। বুঢ়ীমাকে ক'লে—মই ভাবিছিলোঁ।

টকাটো মি: উইকফিল্ড খবচ কবি গেলালে, সেই দেখি ইমানজিন
‘মমে মনে আছ’ল’, কাকো কোনো কথা কোৱা নাছিলেঁ।
এতিয়া দেখিছোঁ এই ব্যাটাৱে এইবোৰ কাম।

ইউৰিয়াই কৰ্কশ মাতেবে শুধিলে—আপোনালোকে এতিয়া
কি কবিব খোজে ?

ডেভিডে ক’লে—সকলো কাগজপত্ৰ দলিল (সব) এতিয়াই
বুজাই দিয়া ?

—যদি নিদিওঁ।

—নিদিলে। এতিয়াই জেললৈ যাব লাগিব। মই এতিয়াই
পুলিচ মাত আনিম। আক হুমতো বুজিবই পাৰিছা প্ৰমাণ
অভাৱ নহব।

ইউৰিয়াই এইবাৰ ভয় খালে। কাগজপত্ৰ সকলো বাহিৰ
কৰি দিলে। কিন্তু খঙত গোৰ গোৰাবলৈ ধৰিলে—কোপাৰফিল্ড
মই তোমাক (ঘন) কৰোঁ, মিকবাৰ—এই তোমাক এবাৰ চাই
ল’ম।

তেতিয়া ইমান ডাঙৰ ডাঙৰ কথা ক’লেও শেহত জালিয়াত্ৰি
অপৰাধত (হিপক) জেললৈ যাব লগা হল।

এইপিনে মি: মিকবাৰ আকো বেকাৰ হৈ পৰিল। (ভবে)

এইবার আক ভেঙে বিশেষ চুক্তিতে পৰিব লগাত নপৰিল।
যদিমাকে ক'ল—তুমি আমাৰ কাৰণে যি কৰি। তোমাৰ কাৰণে
আমি সন্মানখিনি কৰিব নোৱাৰিম। আমি তোমাক অলপ টকা
যোগাব কৰি দিওঁ। তুমি অষ্ট্ৰেলিয়ালৈ গুচি যোৱা গ। তাত
এই মূলধনেৰে কিবা এটা ব্যৱসায় অৰম্ভ কৰিবা।

—কিঞ্চ দান হোৱা মই নহওঁ—অমকবাবে ক'লে—তেওঁ যদি
আপোনালোকে হেণ্ডনোটত মোক টকা ধৰা দিয়েহে মই লব
পাৰোঁ।

—বেচ, তাকে দিম—বুঢ়ীমাকে ক'লে।

নে তিনিমানৰ ভিতৰত টকা যোগাব হৈ গ'ল। মিকগাবে
সপ বয়ালে অষ্ট্ৰেলিয়ালৈ যাত্ৰা কৰিলে।

(১১)

কিছুমান দিনেৰে পৰা ডোবাৰ গাটো ভালে নাছিল। তথাপি
তেওঁৰ ভয়ানক অসুখ হৈ পৰিল। শেহত এদিন ডাক্তৰে আহি
ক'লে—তেওঁৰ জীৱনৰ অশা কন।

এগনিচৰ লগত দেখা ক'বলৈ ডেবা উৎসুক হৈ উঠিল।
খবৰ পালেই এগনিচ আহিল।

এগমিচৰ কোচত মূৰটো থৈয়েই ডাবাট চিৰদিনৰ কাৰণে
 স্তূলে। ডেভিড শাকত অধীৰ হৈ পৰিল। ঘৰবাৰী এৰি
 অলপদিনৰ কাৰণে সি বিদেশত ঘূৰণলৈ বাহিৰ হৈ পৰিল।

শান্তিৰ সন্ধানত দশৰ পিছত দশ ঘূৰাঁতে ঘূৰাঁতে মাহৰ
 পিছত মাহ কাটি যাবলৈ ধৰিলে। কেশৱ প্ৰাসাদ আৰু মন্দিৰ-
 মন্ত্ৰমেট আৰু আট গাৰীৰাভৱেন্দ ডাভডৰ সময় আগবাঢ়ি
 যাবলৈ ধৰিলে। কে তথা। পৰ্বনা উপহাসকৃত, কেতিয়াবা
 অৰণ্য প্ৰান্তৰত গোটেই দিনটো কটাই দায়ে। কেতিয়াবা বা
 চুইজাৰলেণ্ডৰ তুৰাবনা, গুৱাহাটীৰ বংলো থকাত জগৎপাতৰ
 সঙ্গীত শুনি। ইতালীৰ অৰুণোৱিত মাজদয়ত যাত্ৰা
 তেওঁৰ বান্ধৱ যন সন্মান গৰন বৰ্ষন কৰা কোনোবা
 ডাবৰ ক'ষৰ পৰা বহুত পাঠ পঠিত। একান্ত নিচিন
 ঠাইত নিজক ভাগ লাগে।

ক্ৰমে কালৰ প্ৰলেপ পৰে মনৰ পৰিহাৰ। দ'ন তিনি বছৰ
 পিছত আকৌ ডেভিড উভটি নজৰ দৰলৈ আহিল।

এই তিনিটা বছৰ ব্যৰ্থ যাবা নাই।

চুইজাৰলেণ্ডৰ থক সময়ত ডেভিডে এখন উপন্যাস লেখি
 শেষ কৰিছিল। সেই উপন্যাসখন প্ৰকাশ হোৱাৰ লগে লগে

ডেভিডৰ খ্যাতি বিয়পি পৰিল। সুদূৰ বিদেশতো সেই খ্যাতিৰ
মেল গৈ তেওঁৰ কান্ধ পৰিলগৈ।

মহলোভক আগন্ত ভেঙে দেখা কৰিলে এগনিচৰ লগত।
 লৰাকালৰে পৰা সুখে দুখে শাকে মানিলে, এচ ডেইলীজী
 আহি তাৰ কাষত আহা ধৰি হৈছেহি। এগনিচক নোশাৰাই
 ডেভিডে একো কৰিব নোহাবিছিল। বুঢ়ামাকে ক'লে—তাই
 তোমাক ভাল পায়। তুমি তাইক বয়া ক'ব'লৈ, সুখী হ'ব।

আদন ডেভিডে এগনিচৰ আগত বয়াৰ প্ৰস্তাৱ তুলিলে।
 এগনিচ বাজী হ'ল। ক'লে—জানা ডোৰাই মোক মৰাৰ আগতে
 কি কথা কৈ গৈছে? কৈছিল, “মহতো ওলালো, কিন্তু তুমি
 মোৰ শেষ অনুৰোধ বাখিবা, মোৰ শূণ্যস্থান পূৰ্ণ ক'ব মোৰ
 স্বামীক সুখী কৰিবা।

এগনিচৰ চকুত পানী ওলাল।

ডেভিডৰ চকুও শুকান নেথাকিল।

তাৰ পিছুত কেইটামান বছৰ কাটি গৈছে।

লেখক হিচাবে ডেভিডৰ খ্যাতি বিয়পি পৰিছে দেশে
 বিদেশে।

এদিন অষ্ট্ৰেলিয়াৰ পৰা এখন চিঠি আহিল ডেভিডৰ নোত।
 আপোনাৰ কিতাপ পৰিচিষ্ট। আপোনাৰ প্ৰতিভাক জ্ঞাত
 জনাওঁ। আপুনি আৰু লেখক ইয়াত আপোনাৰ ভক্ত আমি
 বহুতো আছে। আমি সকলোৰে আপোনাৰ কিতাপ পঢ়িবলৈ
 ভাল পাওঁ—আটাইতকৈ বেচি ভাল পায় কোনে জানে? সি
 উইলকিন্স মিকবাৰ, ম্যাণিষ্টেট।

মিকবাৰ এতিয়া অষ্ট্ৰেলিয়াৰ এজন নামকৰা হাকিম।

ডেভিড এতিয়া এজন নামকৰা লেখক।

—শেষ—

= কেইখনমান পাঠ্যলগীয়া অসমীয়া কিতাপ =

গোবিন্দৰ অমৰ.	পুৰণি সাহিত্যৰ প্ৰাৰম্ভ	১০। শতাব্দী
১৮শতিকাৰ সাধু	জাতীয় সঙ্গীত	১৮শতিকাৰ
পৰ্বানতে	অন্ধাৰ নাটৰ সাধু	১৮শতিকা
ভক্তিৰসকৰ	মাণিকি মধুৰী	১৮শতিকাৰ
অষ্টাদশশতাব্দী	শক্তি প্ৰহ্লাদ	১৮শতিকাৰ
টোকাটো	অষ্টাদশ শতাব্দী	১৮শতিকা
বীৰচৰিত্ৰ	১৮শতিকা	১৮শতিকা
জোহাৰৰ চৌ	১৮শতিকা	১৮শতিকা
কুমাৰ পাণ্ডৱ	অষ্টাদশ শতাব্দী	১৮শতিকা
এণ্ডেল, বাহক	১৮শতিকা	১৮শতিকা
১৮শতিকাৰ	১৮শতিকা	১৮শতিকা
মাটি আৰু নীতি	১৮শতিকা	১৮শতিকা
কীৰ্ত্তন আৰু নামঘোষা	১৮শতিকা	১৮শতিকা
সচিত্ৰ বসু গীতা	১৮শতিকা	১৮শতিকা
অসমীয়া বাণেশ্বৰ সাহিত্য	১৮শতিকা	১৮শতিকা
অসমীয়া কবিতা	১৮শতিকা	১৮শতিকা
১৮শতিকাৰ	১৮শতিকা	১৮শতিকা
বুদ্ধদেৱ	১৮শতিকা	১৮শতিকা
বুদ্ধদেৱ সাহিত্য	১৮শতিকা	১৮শতিকা
কবিতা	১৮শতিকা	১৮শতিকা

= অসমৰ সাহিত্যিকিতাপৰ দোকানত পোৱা যায় =